

บทที่ 4

รูปแบบการจัดการพื้นที่กันชนเพื่อพิทักษ์รักษาพื้นที่ป่า

ในปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่า และมีแนวโน้มการลดลงของพื้นที่ป่าลงทุกปี ซึ่งมีสาเหตุที่สำคัญคือ การบุกรุกของประชาชนเพื่อครอบครองทำประโยชน์ในที่ดิน การแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติในป่า และการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า รวมทั้งไฟป่า ปัญหาดังกล่าวมีเกิดขึ้นเป็นรูปธรรมและเป็นที่ยอมรับชัด ที่รัฐบาลในทุกยุคสมัยพยายามที่จะแก้ไขปัญหา แต่ก็ยังไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาป่าไม้ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน และประเทศไทยก็ยังคงต้องเผชิญกับผลกระทบที่เกิดการลดลงของต้นไม้ในป่า และผลกระทบที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นอุทกภัย ภัยแล้ง การลดลงของความหลากหลายทางชีวภาพป่า และความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ รวมทั้งแหล่งน้ำ แร่ธาตุที่อาจจะต้องสูญเสียจากการลดลงของพื้นที่ป่า ความตระหนักในปัญหาป่าไม้และผลกระทบนี้มีหน่วยงานและกฎหมายใช้บังคับหลายฉบับเช่น พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 และพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 แต่ก็ไม่สามารถหยุดยั้งการลดลงของพื้นที่ป่าได้ ทั้งนี้เป็นเพราะกฎหมายที่ใช้บังคับมีความสำคัญเฉพาะพื้นที่ป่าซึ่งจะเป็นการบังคับใช้กฎหมายเพื่อการปราบปราม แต่ก็ไม่มีความสำคัญต่อการป้องกันมิให้เกิดปัญหาต่าง ๆ จากการทำลายป่ามากกว่าการป้องกันซึ่งต้องมีควบคู่กันจึงจะทำให้ปัญหาป่าไม้ลดลงไปได้ตามยุทธศาสตร์ชาติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเป็นช่องทางในให้เพิ่มพื้นที่ป่ามากขึ้น

การวิจัยนี้จึงมีแนวคิดว่าการจะพิทักษ์รักษาป่าให้ลดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นน่าจะใช้วิธีการหนึ่งเสริมกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันที่เป็นกฎหมายในเชิงการปราบปรามแต่ให้ใช้กฎหมายในเชิงป้องกันควบคู่ไปด้วยโดยใช้วิธีการกันพื้นที่รอบ ๆ ป่า ให้เป็นพื้นที่กันชนเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาการบุกรุกป่าหรือการลักลอบตัดไม้ในป่าซึ่งจะต้องผ่านพื้นที่กันชนนี้ก่อนซึ่งหมายความว่าต้องผ่านมาตรการต่าง ๆ ที่ทำให้ยากต่อการกระทำผิดต่อป่า และการให้ประชาชนที่อยู่กับป่าได้มีส่วนร่วมในการเฝ้าระวัง วิธีการนี้ก็คือการจัดให้มีพื้นที่กันชน (Buffer Zone) รอบ ๆ ป่า ซึ่งการวิจัยได้ทำการศึกษาและวิจัยเพื่อให้ได้คำตอบที่จะนำไปสู่การจัดทำเป็นกฎหมายต้นแบบ

ว่าด้วยการจัดการพื้นที่กันชนเพื่อพิทักษ์รักษาพื้นที่ป่า โดยการวิจัยได้กำหนดประเด็นการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. สภาพการณ์ของปัญหาของการบุกรุกพื้นที่ป่าและผลกระทบ

ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในโลก มีปัญหาที่สำคัญคือ การเกิดภาวะมลพิษต่าง ๆ ตลอดจนเกิดสภาวะโลกร้อน ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพภูมิอากาศของโลกมีการเปลี่ยนแปลง และเป็นสาเหตุในเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อไปทั่วโลก ซึ่งมีสาเหตุมาจากการเพิ่มตัวของประชากร และการขยายตัวทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี เป็นผลให้ประชาชนมีความต้องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติมีจำนวนมาก โดยเฉพาะทรัพยากรป่าไม้ จึงปัจจัยในการทำลายพื้นที่ป่า ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่กำลังประสบปัญหาเรื่องอากาศ การลดลงของประชากรสัตว์ป่า การทำลายป่า การชะล้างพังทลายของดิน การขาดแคลนน้ำ ซึ่งก่อให้เกิดสภาวะมลพิษต่าง ๆ และสภาวะโลกร้อน ส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล อุณหภูมิในประเทศ และประเทศไทยได้ประสบกับภัยพิบัติที่สำคัญ คือ น้ำท่วมใหญ่เมื่อปี พ.ศ. 2554 มีหลายจังหวัดได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมดังกล่าว หรือระดับน้ำในเขื่อนภูมิพลและเขื่อนสิริกิติ์ มีระดับน้ำที่วิกฤตไม่สามารถระบายน้ำให้เพียงพอแก่เกษตรกรได้ในปี พ.ศ. 2551 ส่งผลให้ผลิตผลทางเกษตรได้รับความเสียหาย เป็นต้น จากปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นมีปัจจัยปัญหาจากการการลดลงของพื้นที่ป่า ซึ่งป่าไม้ เป็นระบบนิเวศที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศอื่น สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรที่มีอยู่ใน ป่าไม้เป็นทั้งแหล่งอาหาร แหล่งทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ แหล่งน้ำตามธรรมชาติ เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า ตลอดจนให้ความอุดมสมบูรณ์ต่อระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม พื้นที่ป่ามีคุณค่าและความสำคัญ สามารถช่วยในการอนุรักษ์ดินและน้ำ ป้องกันอุทกภัยที่สร้างความเสียหายอย่างมาก การรักษาไว้ซึ่งป่าไม้เพื่อให้เป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ จะช่วยในการปรับโครงสร้างของดินให้สามารถกักเก็บน้ำตามธรรมชาติ และกลายเป็นแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ให้คน สัตว์ สิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ได้ใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่า ซึ่งประโยชน์ของการใช้ทรัพยากรป่าไม้ มีมากมาย เช่น ประโยชน์ทางปัจจัย 4 คือ เป็นแหล่งอาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และเครื่องนุ่งห่ม หรือประโยชน์ทางธรรมชาติ คือ ทำให้ฝนตกตามฤดูกาล ควบคุมมลพิษทางอากาศ ป้องกันน้ำท่วม และช่วยชะลอภาวะโลกร้อน ฯลฯ เป็นต้น

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับสภาพป่ามีหลายปัญหา ที่สำคัญและเห็นได้ชัดคือ การบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อเป็นหรือขยายพื้นที่ทำกิน ส่งผลให้พื้นที่ป่าลดลงและทำให้มีการตัดไม้ในป่าเพื่อให้ได้ประโยชน์ในการมีพื้นที่ทำกินเพิ่มปัญหาการบุกรุกป่านี้เกิดขึ้นกับประเทศไทยมานานจนเป็นปัญหาระดับชาติ รัฐบาลในหลายยุคหลายสมัยได้พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยมีกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครอง

พื้นที่ป่าอนุรักษ์ เช่น พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.2562 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 และมีการกำหนดนโยบาย หรือ สร้างมาตรการต่าง ๆ ตลอดจนการบังคับใช้กฎหมายที่มีใช้อยู่ แต่ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าและการลดลงของพื้นที่ป่าก็ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากเดิมประเทศไทยมีเนื้อที่ป่าในปีพ.ศ. 2516 จำนวน 138,566,875 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 43.21 ของพื้นที่ประเทศไทย ในปีพ.ศ.2562 ประเทศไทยมีเนื้อที่ป่า 102,484,072.71 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 31.68 ของพื้นที่ประเทศไทย ดังปรากฏข้อมูลสถิติพื้นที่ป่าจากศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมป่าไม้ ปี พ.ศ. 2516-2562 ระบุว่ามีการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่า นับแต่ปี พ.ศ. 2516-2562 แบ่งเป็น 2 ช่วงเวลา เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงการวิเคราะห์ข้อมูลจากดาวเทียมจากการใช้อัตราส่วน 1:125,000 เป็นอัตราส่วน 1:150,000 ซึ่งเป็นการใช้อัตราส่วนจากที่วัดจากพื้นที่ที่มีแคบกว่ามาใช้ อัตราส่วนที่วัดพื้นที่กว้างกว่าทำให้ ปรากฏผล คือ

ช่วงที่ 1 ในปี พ.ศ. 2516 – 2541 รวมระยะเวลา 26 ปี พื้นที่ป่าไม้ลดลงจำนวน 138,566,875.00 ไร่ ในปี พ.ศ. 2516 เหลือ 81,076,250.00 ไร่ ในปี พ.ศ. 2541 หรือคิดเป็นอัตราการลดลงของพื้นที่ป่าไม้เท่ากับ 2,211,177.88 ไร่ต่อปี

ช่วงที่ 2 ในปี พ.ศ. 2543 – 2562 รวมระยะเวลา 20 ปี พื้นที่ป่าไม้ลดลงจำนวน 106,319,237.50 ไร่ ในปี พ.ศ. 2543 เหลือ 102,484,072.71 ไร่ ในปี พ.ศ. 2562 หรือคิดเป็นอัตราการลดลงของพื้นที่ป่าไม้เท่ากับ 191,758.24 ไร่ต่อปี

จากข้อมูลดังกล่าวนี้พบว่าอัตราการลดลงของพื้นที่ป่ามีอัตราการลดลงค่อนข้างสูง และจากข้อมูลสถิติพื้นที่ป่า ปี พ.ศ. 2558-2562 (5 ปีย้อนหลัง) พบว่า ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าคงเหลือ (ดูตาราง 4.1) ดังนี้

ตาราง 4.1 ข้อมูลสถิติพื้นที่ป่า ปี พ.ศ. 2558-2562 (5 ปีย้อนหลัง)

ปี	พื้นที่ป่า (ไร่)
2558	102,240,981.88
2559	102,174,805.09
2560	102,156,350.53
2561	102,488,302.19
2562	102,484,072.71

แหล่งที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมป่าไม้ ปี พ.ศ. 2562

จากข้อมูลสถิติพื้นที่ป่า ปี พ.ศ. 2558-2562 ตามตารางที่ 4.1 พบว่า ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2558 - 2560 มีการลดลงของพื้นที่ป่า เป็นจำนวนมาก และเกิดปัญหาผลกระทบเกิดขึ้นมากมายทำให้รัฐบาลได้ดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าอย่างเร่งด่วน โดยรัฐบาลได้มีนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ให้หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินการ โดยเฉพาะการรณรงค์การปลูกป่าและส่งเสริมให้ภาคเอกชนและประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปลูกป่า เพื่อให้ปัญหาดังกล่าวลดน้อยลง จึงเป็นผลให้ ในปีพ.ศ. 2560 ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าเพิ่มขึ้นกว่า 3 แสนไร่ รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดในการปราบปรามการบุกรุกป่า และผลักดันผู้ที่บุกรุกพื้นที่ป่าออกจากพื้นที่ มีการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดอย่างจริงจัง โดยการใช้ ข้อมูลจากดาวเทียมเป็นฐานข้อมูลในการดำเนินการผลการปราบปรามการบุกรุกพื้นที่ป่า เพื่อทวงพื้นที่ป่าคืนมานั้น ใช้วิธีการปราบปรามการบุกรุกด้วยการฟ้องเป็นคดี ปรากฏตามข้อมูลสถิติพื้นที่ป่า จากศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมป่าไม้ พบว่า ประเทศไทยมีการบุกรุกพื้นที่ป่าและมีการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดในช่วง ปี พ.ศ.2558-2562 (5 ปี ย้อนหลัง) มีการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดในคดีบุกรุกพื้นที่ป่า กว่า 1 หมื่นคดี เช่นในช่วงปี พ.ศ.2557 – 2558 มีการดำเนินคดีมากถึง 3,607 คดี ที่ทำให้มีพื้นที่ป่าถูกบุกรุกมากถึง 147,057.21 ไร่ เป็นต้น ซึ่งถือได้ว่ามีจำนวนคดีและพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุกเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาที่รัฐได้ดำเนินการทวงคืนผืนป่าจากนายทุน และจากผู้ที่บุกรุกและถือครองพื้นที่ป่าโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ต่อมาในปีงบประมาณ 2560 -2562 การดำเนินการในการทวงคืนผืนป่าก็ยังคงมีการดำเนินการควบคู่กับการดำเนินการตาม แผนยุทธศาสตร์ต่าง ๆ เพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่า และฟื้นฟูสภาพป่าให้มีความสมบูรณ์ จึงเป็นผลให้จำนวนคดีและการบุกรุกพื้นที่ป่าลดลง (ดูตาราง 4.2)

ตาราง 4.2 ข้อมูลการบุกรุกพื้นที่ป่าและมีการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ปี พ.ศ. 2558-2562 (5 ปี ย้อนหลัง)

ปี	จำนวนคดี บุกรุกพื้นที่ป่า	จำนวนพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุก (ไร่)
ตุลาคม 2557 - กันยายน 2558	3,607	147,057.21
ตุลาคม 2558 - กันยายน 2559	3,139	106,283.44
ตุลาคม 2559 - กันยายน 2560	2,279	52,251.22
ตุลาคม 2560 - กันยายน 2561	1,829	46,714.37
ตุลาคม 2561 - กันยายน 2562	1,726	34,491.00

แหล่งที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมป่าไม้ ปี พ.ศ. 2562

ผลการดำเนินการของกรมป่าไม้พบว่าประเทศไทยมีพื้นที่ป่าเพิ่มขึ้นในแต่ละปีดูได้จาก ข้อมูลสถิติพื้นที่ป่า ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมป่าไม้ ปี พ.ศ. 2558-2562 พบว่า ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าลดลงและเพิ่มขึ้นในแต่ละปี (ดู ตารางที่ 4.3)

ตารางที่ 4.3 พื้นที่ป่าลดลงและเพิ่มขึ้นในแต่ละปี

ปี	จำนวนพื้นที่ป่าไม้ที่ลดลง(ไร่)	จำนวนพื้นที่ป่าไม้ที่เพิ่มขึ้น (ไร่)
2558	44,418.12	
2559	66,176.79	
2560	18,454.56	
2561	-	331,951,66
2562	4,299.48	

แหล่งที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมป่าไม้ ปี พ.ศ. 2562

จากตารางที่ 4.3 พื้นที่ป่าลดลงในปี พ.ศ. 2558 – 2562 จำนวนพื้นที่ป่าไม้ที่ลดลงรวม 133,348.95 ไร่ และมีเพิ่มขึ้นจำนวน 331,951.66 ไร่ ทั้งนี้เนื่องจากผลสืบเนื่องการมีนโยบายและ มาตรการของรัฐ ที่รัฐได้ดำเนินการอย่างเร่งด่วน และการเปลี่ยนแปลงในการใช้ดาวเทียมที่มีความ ละเอียดสูงขึ้น ทำให้มีความแม่นยำในการตรวจสอบพื้นที่ป่าได้มีประสิทธิภาพกว่าเดิม เป็นผลให้ จำนวนการลดลงของพื้นที่ป่า มีจำนวนที่ลดน้อยลง แต่ที่น่าสังเกตก็คือ ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าก็ ยังคงมีอยู่แม้จะลดการบุกรุกลงไปก็ตาม ซึ่งหากนโยบายการปราบปรามมีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ ได้ให้ความสำคัญย่อมหมายความว่า การบุกรุกพื้นที่ที่ก็น่าจะกลับคืนมาอีก

จากตารางที่ 4.1- 4.3 พบว่า พื้นที่ป่าในปี พ.ศ. 2562 คงเหลือพื้นที่ป่า 102,484,072.71 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 31.68 หากเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ป่าไม้ระหว่าง ปี พ.ศ. 2560 – 2561 และ พ.ศ. 2561 - 2562 พบว่าพื้นที่ป่าไม้ในรอบหนึ่งปีที่ผ่านมาลดลงเพียง 4,229.48 ไร่ ก็ตามซึ่ง ช่วงเวลาดังกล่าวเป็นปีแรกที่ได้เริ่มนำข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียม ไทยโชด ซึ่งเป็นดาวเทียมสำรวจ ทรัพยากรธรรมชาติที่มีความละเอียดจุดภาพ 15 เมตร มาใช้เป็นหลักในการจัดทำข้อมูล อีกทั้งยังเป็นปีแรกที่ได้นำข้อมูลทางดาวเทียม Sentinel-2 ของสหภาพยุโรป ความละเอียดจุดภาพ 10 เมตร มาใช้เป็นหลักในการจัดทำข้อมูลสภาพพื้นที่ป่า ด้วยความละเอียดของข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียมที่ถูก ปรับปรุงให้สูงขึ้น ทำให้สามารถตรวจจับพื้นที่ป่าไม้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นเมื่อเทียบกับ การเก็บของมูลเดิมที่มีความละเอียดจุดภาพ 30 เมตร อีกทั้งรัฐบาลได้มีการดำเนินการในแก้ไข

ปัญหาการบุกรุกที่ดิน โดยการจับไล่ผู้ที่บุกรุกพื้นที่ป่าให้ออกไปจากพื้นที่ และมีการดำเนินคดีอย่างจริงจังกับผู้บุกรุกพื้นที่ป่า ควบคู่กับการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์และนโยบายของรัฐ เป็นเหตุทำให้พื้นที่ป่าในปี พ.ศ. 2561 มีพื้นที่ป่าเพิ่มขึ้นกว่า 3 แสนไร่ แต่ถึงอย่างไรก็ตามพื้นที่ป่าก็ยังไม่เป็นไปตามนโยบายของรัฐที่ต้องการให้มีพื้นที่ป่าเพิ่มขึ้น อยู่ในอัตราร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ และจากตารางข้อมูล ก็พบว่าแม้จะมีการลดลงของปริมาณการบุกรุกพื้นที่ป่า และการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดจากการบุกรุกพื้นที่ป่าลดน้อยลงก็ตาม แต่ก็ยังมีการลดลงของพื้นที่ป่าอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการที่จะทำให้พื้นที่ป่าคงอยู่ในอัตราร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศจึงเป็นไปได้ค่อนข้างยาก

ผลกระทบจากการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ ย่อมเป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทางกายภาพ และมีผลต่อปัจจัยทางชีวภาพ มีผลกระทบต่อ สภาพดิน น้ำ อากาศ สัตว์ป่า สิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เป็นอย่างมาก เช่น การชะล้างพังทลายของดิน ป่าที่ถูกทำลายจะทำให้ไม่มีต้นไม้ วัชพืช หญ้าปกคลุมดิน เมื่อฝนตกลงมาน้ำฝนจะกัดเซาะหน้าดินที่อุดมสมบูรณ์ให้ไหลไปกับกระแสน้ำมีปริมาณมากทำให้เกิดน้ำท่วมในพื้นที่ ตอนล่างอย่างฉับพลัน เกิดความแห้งแล้งในฤดูแล้ง การทำลายป่ามีส่วนทำให้เกิดการสะสมของก๊าซคาร์บอน ไดออกไซด์ ในบรรยากาศเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้อุณหภูมิของโลกสูง และการตัดไม้ทำลายป่าเป็น การทำลายแหล่งอาหาร ที่อยู่อาศัย และความหลากหลายทางชีวภาพ ทำให้พืชและสัตว์ป่าหลายชนิดมีปริมาณ ลดลงจนเกือบสูญพันธุ์

จากสถานการณ์ดังกล่าวประเทศไทยมีปัญหาเกี่ยวกับการลดลงของพื้นที่ป่าไม้เป็นอย่างมาก ปัญหาที่สำคัญของทรัพยากรป่าไม้ได้แก่ สัดส่วนเนื้อที่ป่าไม้ไม่มีความเหมาะสมและมีแนวโน้มลดลง ความขัดแย้งในการใช้พื้นที่ป่ามีความรุนแรงมากขึ้น พื้นที่ต้นน้ำลำธารถูกบุกรุกและใช้ประโยชน์ที่ดินไม่เหมาะสม ปัญหาไฟป่า มีการใช้ประโยชน์พื้นที่ป่าไม่เหมาะสม และระบบการจัดการทรัพยากรป่าไม้ไม่มีความเหมาะสม ทำให้ปัญหาของการลดลงของพื้นที่ป่า ปัญหาที่กล่าวมานี้รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยให้ความสำคัญ ในการที่แก้ไข แต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จ แต่ถึงกระนั้นก็ตามรัฐก็ได้มีได้นั้งนอนใจเพราะถือว่าป่าไม้ที่ลดลงนั้นเป็นปัญหาสำคัญระดับชาติ จึงได้กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ 20 ปี แผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) และ แผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 ดังนี้

แผนยุทธศาสตร์ 20 ปี พ.ศ. 2561 – 2580 มีสาระสำคัญในการจัดการพื้นที่ป่า คือ ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมาย ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมให้มีความยั่งยืน พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ มีประเด็นยุทธศาสตร์ ข้อ 4 คือ รักษาและเพิ่มพื้นที่สีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยหยุดยั้งการบุกรุกทำลายพื้นที่ป่า โดยประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการพื้นที่เสี่ยงต่อการถูกบุกรุก มีการ

บริหารจัดการเชิงพื้นที่และมีการบูรณาการทุกหน่วยงานในการเฝ้าระวังและป้องกันการบุกรุกป่า ส่งเสริมการฟื้นฟูระบบนิเวศป่าธรรมชาติที่เสื่อมโทรม พื้นที่ป่าอนุรักษ์ตามกฎหมาย พื้นที่ป่าต้นน้ำบนพื้นที่สูงชัน และพื้นที่แนวกันชน ส่งเสริมการเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชุมชน ส่งเสริมการใช้ประโยชน์พื้นที่ต้นน้ำที่เหมาะสมและไม่เกิดผลกระทบ โดยกำหนดสิทธิชุมชนที่เข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าจะต้องคำนึงถึงความเปราะบางของระบบนิเวศ ชีวจำกัด และศักยภาพในการฟื้นตัว เพื่อให้ชุมชนมีความรู้สึกหวงแหน เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และมีการปลูกป่าเพิ่มขึ้นตามหลักการผู้ได้รับประโยชน์จากป่าเป็นผู้ดูแลป่า ส่งเสริมปลูกป่าเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมจากป่าปลูกแบบครบวงจร สร้างกลไกหรือระบบตัดฟันระยะยาวที่ถูกต้องตามหลักวิชาการและกฎหมาย สำหรับพื้นที่ที่อยู่นอกเขตพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่ของเอกชน โดยให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ควบคู่กับการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเพื่อสามารถระบุแหล่งกำเนิดของไม้ และป้องกันการลักลอบนำไม้ออกจากป่า รวมถึงการสร้างและพัฒนาพื้นที่สีเขียวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและการเรียนรู้ทางธรรมชาติในเขตชุมชนเมืองและชนบทเพื่อให้ประชาชนได้ประโยชน์และรู้สึกใกล้ชิดธรรมชาติ เกิดความรู้สึกหวงแหน เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์และได้รับความสุขจากทรัพยากรธรรมชาติ พร้อมทั้งการแก้ไขปัญหาชุมชนที่ทำกินในเขตป่า โดยเน้นการใช้ประโยชน์ที่ไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในรูปแบบคนอยู่กับป่าอย่างยั่งยืน การจัดทำแผนที่แนวเขตพื้นที่สีเขียว ที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และจัดทำฐานข้อมูลพื้นที่สีเขียวรายจังหวัด การส่งเสริมการบริหารจัดการพื้นที่ป่าชุมชน และป่าครอบครัวแบบมีส่วนร่วม การสร้างเครือข่ายภาคประชาชนทุกระดับอายุให้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560- 2564) มีสาระสำคัญในการจัดการพื้นที่ป่า คือ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน มีวัตถุประสงค์ การรักษาฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สร้างสมดุลของการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและเป็นธรรม มีเป้าหมายที่ 1.1 คือ เพิ่มพื้นที่ป่าไม้เพื่อการอนุรักษ์ป่าเศรษฐกิจ และป่าชายเลน ลดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ แก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐและจัดที่ดินทำกินให้ผู้อยากไร้โดยให้สิทธิร่วม มีตัวชี้วัดประกอบด้วย

ตัวชี้วัด 1.1 สัดส่วนพื้นที่ป่าไม้เป็นร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ แบ่งเป็นพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ ร้อยละ 25 และพื้นที่ป่าเศรษฐกิจ ร้อยละ 15 พื้นที่ป่าชายเลนเพิ่มจาก 1.53 ล้านไร่ เป็น 1.58 ล้านไร่ พื้นที่ปลูกและฟื้นฟูป่าต้นน้ำเพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัด 1.2 จำนวนชนิดพันธุ์และประชากรของสิ่งมีชีวิตที่อยู่ในภาวะถูกคุกคาม หรือใกล้สูญพันธุ์

ตัวชี้วัด 1.3 แผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐ (โครงการ One Map) ที่แล้วเสร็จมีการประกาศใช้ และจำนวนพื้นที่จัดที่ดินทำกินให้ชุมชน

มีแนวทางการพัฒนาที่มีความสำคัญสูงและสามารถผลักดันสู่การปฏิบัติ ในการรักษาฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติสร้างสมดุลของการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและเป็นธรรม ใช้ประโยชน์จากทุนธรรมชาติโดยคำนึงถึงขีดจำกัดและศักยภาพในการฟื้นตัว รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากร สร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนและเป็นธรรม รวมทั้งผลักดันแนวทางการประเมินมูลค่าของระบบนิเวศ และการสร้างรายได้จากการอนุรักษ์เพื่อใช้ในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ดังนี้

- 1) อนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้เพื่อสร้างสมดุลธรรมชาติปกป้องและฟื้นฟูทรัพยากร
- 2) อนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ปกป้องและอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุกรรม อนุรักษ์พันธุกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 3) พัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดินและแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ
- 4) ปกป้องทรัพยากรทางทะเลและป้องกันการค้าสัตว์ป่าคุ้มครองและชายฝั่ง
- 5) วางแผนบริหารจัดการทรัพยากรแร่เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์สูงสุด

แผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 มีสาระสำคัญในการจัดการพื้นที่ป่า คือ แผนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประเด็นการปฏิรูปที่ 1 ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ประกอบด้วยประเด็นปฏิรูปย่อย จำนวน 9 เรื่อง ได้แก่

- 1) พัฒนาองค์กรภาครัฐเพื่อสนับสนุนการปฏิรูปทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าทั้งระบบ
- 2) พัฒนากฎหมายเพื่อสนับสนุนการหยุดยั้งการทำลายทรัพยากรป่าไม้ เพิ่มพื้นที่ป่าไม้ จัดระเบียบและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับการครอบครองหรือใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้
- 3) หยุดยั้งและป้องกันการทำลายทรัพยากรป่าไม้เชิงพื้นที่
- 4) เพิ่มและพัฒนาพื้นที่ป่าไม้ให้ได้ตามเป้าหมาย
- 5) ผลักดันพื้นที่ป่าไม้ให้เป็นมรดกโลก
- 6) จัดระเบียบและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับการครอบครองหรือใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้
- 7) พัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้
- 8) จัดการสัตว์ป่าเพื่อพัฒนาระบบนิเวศ สังคม และเศรษฐกิจ และ
- 9) สนับสนุนและพัฒนางานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อตอบสนองต่อการปฏิรูปทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า

จากแผนยุทธศาสตร์ 20 ปี พ.ศ. 2561 – 2580 แผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560- 2564) และแผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 มีเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่า โดยมีนโยบาย และมาตรการต่าง ๆ ที่สอดคล้องกัน คือ นโยบายการฟื้นคืนพื้นที่ป่าให้คงอยู่ไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ การหยุดยั้งการทำลายพื้นที่ป่า และการเพิ่มพื้นที่ของป่าให้มากขึ้น จากนโยบาย และมาตรการต่าง ๆ ของรัฐ เห็นได้ว่ารัฐจำเป็นต้องมีการเพิ่มพื้นที่ป่าจากเดิมที่มีอยู่ร้อยละ 31.68 ของพื้นที่ประเทศให้เป็นร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ ดังนั้นในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายจึงต้อง พกัษย์รักษาพื้นที่ป่าเดิมไม่ให้มีการบุกรุกเพิ่มขึ้น และต้องดำเนินการเพิ่มพื้นที่ป่าโดยการส่งเสริมการปลูกป่า จึงเป็นคุ้มครองและป้องกันพื้นที่ป่าไม่ให้ถูกบุกรุกและถูกทำลาย โดยที่การดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ชาตินโยบาย และมาตรการต่าง ๆ ของรัฐ หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจึงมีหน้าที่จะต้องเข้ามาดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแผนงาน อาทิ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นหน่วยงานในสังกัดมีหน้าที่ในการรับผิดชอบในเรื่องการป้องกันและหยุดยั้งการบุกรุกพื้นที่ป่า กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมส่งเสริมการเกษตร เป็นหน่วยงาน

การดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินั้นหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องมีการกำหนดให้เป็นนโยบาย ดังเช่น

นโยบายป่าไม้แห่งชาติ พ.ศ. 2562 มีสาระสำคัญในการจัดการพื้นที่ป่า คือ ด้านการจัดการจัดป่า ซึ่งวัตถุประสงค์ เพื่อให้ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้ที่เหมาะสมกับความสมดุลของระบบนิเวศและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน เพื่อหยุดยั้งและป้องกันการทำลายทรัพยากรป่าไม้ และสัตว์ป่าของชาติอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้มีการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างเหมาะสม ยั่งยืน เป็นธรรม และเป็นฐานการพัฒนาประเทศ และคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยคำนึงถึงคุณภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ระบบบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้มีประสิทธิภาพ บนพื้นฐานองค์ความรู้และนวัตกรรม โดยการกำหนดแนวทางการ จัดการและการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ ให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า กำหนดให้มีพื้นที่ป่าไม้ทั่วประเทศอย่างน้อยใน อัตราร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ ให้เพิ่มการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการเพิ่ม ประสิทธิภาพในการผลิตทางการเกษตรเพื่อลดการทำลายพื้นที่ป่าไม้ แผนดังกล่าวมีความสำคัญ คือ เป็นแผนที่ใช้ในการจัดการพื้นที่ป่า ที่ต้องการใช้ประโยชน์ในพื้นที่เพื่อให้ใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน และมีการกำหนดให้มีพื้นที่ป่าให้คงเหลือร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ โดยมีการดำเนินการทางด้านกฎหมายให้เป็นรูปธรรม (กรมป่าไม้ฐานข้อมูล

ออนไลน์, <https://www.forest.go.th/blog/3d-flip-book/national-forest-policy/>, สืบค้นเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2563) พบว่ายังอยู่ในระหว่างการดำเนินการ

นโยบายกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแผนปฏิบัติราชการ ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563 - 2565) มีสาระสำคัญในการจัดการพื้นที่ป่า คือ แผนปฏิบัติราชการด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ มีเป้าหมาย ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล ด้วยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อเป็นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยการ จัดทำแผนที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ขับเคลื่อนและประสานแผนการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ไปสู่การปฏิบัติอย่างมีส่วนร่วม แผนดังกล่าวมีความสำคัญ คือ แผนดังกล่าวได้มีการดำเนินการวางแผนปฏิบัติราชการให้สอดคล้องกับ แผนยุทธศาสตร์ 20 ปี แผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 แผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และนโยบายป่าไม้แห่งชาติ พ.ศ. 2562 ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการที่แก้ไขปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่า และเพิ่มพื้นที่ป่าให้ได้คงอยู่ที่ร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ (กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ฐานข้อมูลออนไลน์, <http://newweb.mnre.go.th/th/about/content/2543>, สืบค้นเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2563) พบว่ายังอยู่ในระหว่างการดำเนินการ

จากปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ จะเห็นได้ว่ารัฐบาลได้เห็นความสำคัญของปัญหาและได้พยายามที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยมีนโยบาย ในการจัดการผู้ที่บุกรุกป่า และมีแผนการปฏิบัติงานอย่างเป็นทางการ ใให้กับหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ มีอำนาจหน้าที่ในการป้องกันปราบปรามปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า นอกจากนี้รัฐยังมีกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองพื้นที่ป่า ที่สำคัญ คือ พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติป่าสงวน พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 กฎหมายดังกล่าวเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองพื้นที่อนุรักษ์ ให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐในการกำหนดพื้นที่คุ้มครอง และมีอำนาจหน้าที่ในการดูแลพื้นที่ป่าไม้ นอกจากนี้นโยบายการแก้ไขปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่า ตามแนวนโยบายดังกล่าวแล้ว รัฐยังได้มีการส่งเสริมการปลูกป่า และส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแต่ปัญหาดังกล่าวก็ไม่ได้ลดลงพื้นที่ป่ายังคงลดลงอย่างต่อเนื่อง ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่ามีสาเหตุที่สำคัญ เกิดจากการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า การบุกรุกพื้นที่ป่าไม้เพื่อต้องการเป็นที่ทำกิน การไม่ได้นำพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมมาใช้ประโยชน์อย่างจริงจังในเชิงของพื้นที่เพิ่มเติมไม้ในป่าให้มากขึ้น แต่มีการนำเอาป่าเสื่อมโทรมมาใช้ในการจัดที่ดินให้ประชาชนทำกินตามกฎหมายปฏิรูปที่ดิน ทำให้พื้นที่ป่าไม่เพิ่มขึ้น แต่กลับทำ

ให้พื้นที่ป่าลดลง และอีกสาเหตุของการลดลงของพื้นที่ป่า คือ การที่นายทุนต้องการพื้นที่ป่าเพื่อใช้ทำเป็นสถานที่ตากอากาศ และทำเป็นสถานที่ท่องเที่ยว หรือต้องการทรัพยากรไม้

รัฐบาลได้พยายามดำเนินการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ตามแนวแผนนโยบายที่รัฐได้กำหนดเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา พบว่า ในปัจจุบัน การลดลงของพื้นที่ป่าไม้ ก็ยังคงมีอยู่ และยังไม่สามารถเพิ่มพื้นที่ป่าให้เป็นร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศได้ อันเป็นการแสดงให้เห็นว่า แผนนโยบายของรัฐ กฎหมายและองค์ที่ใช้กฎหมาย ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ แม้ว่าประเทศไทยจะมีกฎหมายที่ใช้ป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าแล้วก็ตาม แต่กฎหมายดังกล่าว ก็เพียงให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการดูแลพื้นที่ ที่ได้กำหนดให้เป็นเขตพื้นที่อนุรักษ์เท่านั้น การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ จึงทำได้เพียงจะต้องมีการบุกรุกเข้ามาในพื้นที่ก่อน เจ้าหน้าที่จึงมีอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย และยังพบว่ายังปัญหาในการดำเนินการในหลาย ๆ ประการ เช่น ปัญหาแนวเขตที่ดินที่ยังมีความชัดเจนในเรื่องของแนวเขต ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการปฏิบัติหน้าที่เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ และขาดงบประมาณในการดำเนินงาน เป็นต้น

จากปัญหาที่กล่าวข้างต้นการวิจัยจึงมีแนวคิดในเชิงการป้องกันโดยการจัดการพื้นที่รอบพื้นที่ป่า ด้วยการกำหนดให้มีพื้นที่กันชน (Buffer area) โดยเหตุที่พื้นที่ที่ต้นไม้ หรือพื้นที่ที่มีสัตว์ป่าเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ ในลักษณะของการเป็นป่านั้น ตามกฎหมายได้กำหนดพื้นที่เหล่านี้เป็น ป่าไม้ ป่าสงวน อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และ เขตห้ามล่าสัตว์ป่า ซึ่งแต่ละพื้นที่ที่กำหนดให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์ มีเป้าหมายแตกต่างกันในการจัดการและดูแลพื้นที่ การใช้แนวทางการปราบปรามก็ไม่สามารถที่จะรักษาสภาพป่าให้มีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ ยังคงมีการลักลอบตัดไม้และลักลอบบุกรุกป่าอยู่เป็นประจำ แม้จะมีกฎหมายที่ใช้บังคับที่มีลักษณะการกำหนดโทษที่รุนแรง ที่มีทั้งอัตราโทษจำคุก โทษปรับ และความรับผิดชอบที่จะต้องชดเชยค่าเสียหายหรือค่าฟื้นฟูสภาพธรรมชาติให้กลับคืนสู่สภาพเดิม โดยที่ผู้กระทำความผิดเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายทั้งหมด แต่ผู้กระทำความผิดก็ไม่เกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ เนื่องจากผลประโยชน์ที่จะได้รับเป็นการตอบแทนของผู้กระทำความผิดมีมากกว่า และอาจสามารถหลีกเลี่ยงการถูกจับกุมได้จึงถือว่าการกระทำผิดที่สามารถเสี่ยงต่อการถูกจับหรือไม่ถูกจับก็ได้ ปัญหานี้จึงมีอยู่ต่อเนื่องไม่สามารถลดลงไปได้ การวิจัยนี้จึงมีแนวคิดที่การกันพื้นที่รอบบริเวณป่าให้เป็นพื้นที่กันชนเพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่า นอกจากนี้การจำกัดให้มีพื้นที่กันชนก็เป็นการคุ้มครองพื้นที่ป่าจากการถูกประชาชนบุกรุกและการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าและการหาของป่ากับการล่าสัตว์ได้ซึ่งย่อมสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับ

สิ่งแวดล้อม และคือ แผนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประเด็นการปฏิรูปที่ 1 ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า

พื้นที่กันชน ตาม Cambridge Dictionary, 2020 (<https://dictionary.cambridge.org> สืบค้นเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2563) ได้ให้ความหมายไว้ว่า คือ พื้นที่กั้นกลางระหว่างสองพื้นที่ เพื่อการป้องกันการอันตรายจากการบุกรุก ตามความหมายดังกล่าว พื้นที่กันชนจึงเป็นพื้นที่ที่ใช้เป็นแนวเขตระหว่างสองพื้นที่ เพื่อใช้ประโยชน์ในการป้องกันอันตรายจากการบุกรุก เข้าไปทำลายหรือทำอันตรายต่าง ๆ ในพื้นที่หวงห้าม และงานวิจัยนี้ได้ให้ความหมายไว้ว่า พื้นที่กันชน คือ พื้นที่โดยรอบพื้นที่เขตอนุรักษ์ ที่มีความใกล้ชิดกับพื้นที่อนุรักษ์ที่สุด เพื่อประโยชน์ในการป้องกันการบุกรุกพื้นที่อนุรักษ์ ตลอดจนการใช้พื้นที่เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาควบคู่กันไป ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าความหมายของพื้นที่กันชน ตาม Cambridge Dictionary กับพื้นที่กันชนตามงานวิจัยนี้มีความคล้ายกันในเรื่องการกำหนดพื้นที่เพื่อใช้ในการป้องกันการบุกรุก ทำลาย หรือทำอันตรายต่อพื้นที่ป่า หรือพื้นที่อนุรักษ์

แนวคิดของพื้นที่กันชน คือ จัดให้มีพื้นที่นอกเขตอนุรักษ์ตามกฎหมายพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 เพื่อให้เป็นพื้นที่ที่ป้องกันมิให้ประชาชนบุกรุกเข้าไปในเขตพื้นที่อนุรักษ์ด้วยการให้ประชาชนที่อยู่รอบ ๆ ป่าได้มีส่วนร่วมในการจัดการป่า รวมทั้งการใช้ทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพของป่า ซึ่งเป็นการให้ประชาชนดูแลจัดการและควบคุมประชาชนด้วยตนเองจึงเท่ากับมีส่วนช่วยเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมักจะอ้างเสมอว่า มีบุคลากรจำนวนน้อยและงบประมาณมีไม่เพียงพออยู่เสมอ ๆ ปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่าจึงยังคงมีอยู่ต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะกฎหมายได้กำหนดให้เป็นหน้าที่โดยตรงของรัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องในการพิทักษ์รักษาป่า

การใช้พื้นที่กันชนเพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่ามีความสอดคล้องและเป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์ 20 ปี พ.ศ. 2561 – 2580 ในยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 แผนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประเด็นการปฏิรูปที่ 1 ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า และ นโยบายป่าไม้แห่งชาติ พ.ศ. 2562 ด้านการจัดการจัดป่า กล่าวคือ จากแผนและนโยบายข้างต้น ได้มีเป้าหมายที่จะรักษาพื้นที่ป่าหยุดยั้งการทำลายพื้นที่ป่า และฟื้นฟูพื้นที่ให้มีความอุดมสมบูรณ์โดยวิธีการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมการปลูกป่า การสร้างจิตสำนึกในการรักษาป่า การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นต้น และยกรวมถึงการปรับปรุงกฎหมายให้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายดังกล่าวด้วย พื้นที่กันชนจึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่สามารถช่วยแก้ไขปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่า โดยการกำหนดพื้นที่รอบเขต

พื้นที่ป่าที่มีการคุ้มครองตามกฎหมายให้เป็นพื้นที่กันชน และให้ประชาชนผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่กันชนและดูแลพื้นที่กันชน ตลอดจนใช้ประโยชน์จากพื้นที่กันชนตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่รัฐกำหนด

ในการป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่า หรือพื้นที่อนุรักษ์โดยการใช้พื้นที่กันชนจึงมีวัตถุประสงค์ที่จะกำหนดพื้นที่รอบนอกเขตพื้นที่อนุรักษ์ให้เป็นพื้นที่กันชนตลอดจนการบริหารจัดการพื้นที่และการนำมาตรการต่าง ๆ หรือกิจกรรมที่มีความเหมาะสมมาใช้ในพื้นที่กันชน เพื่อการป้องกันการบุกรุกพื้นที่อนุรักษ์ หรือพื้นที่ป่า และส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างองค์กรภาครัฐ ชุมชนที่อยู่กับป่าและประชาชนที่พึ่งพาอาศัยทรัพยากรป่าในการดำรงชีพ ที่ได้ช่วยเหลือกันดูแลพื้นที่ไม่ให้มีการบุกรุกเพิ่มเติม ดังนั้นพื้นที่กันชนจึงเปรียบเสมือนการสร้างกำแพงรอบล้อมป่าไม่ให้มีการบุกรุกในการจัดทำพื้นที่กันชน มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมิตินที่จะใช้จะนำมาใช้ในการจัดทำพื้นที่กันชน ซึ่งที่ดินที่จะนำมาจัดทำพื้นที่กันชนมีอยู่หลายประเภทที่สามารถนำมาจัดทำให้เป็นพื้นที่กันชนได้ เช่น ที่ดินที่เป็นพื้นที่ป่า ที่ดินที่เป็นป่าเสื่อมโทรม ที่สาธารณะประโยชน์ ที่ราชพัสดุ ที่ดินของเอกชน เป็นต้น

หลักเกณฑ์จัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน มีองค์ประกอบ ดังนี้

1. การได้มาซึ่งที่ดินเพื่อทำการจัดตั้งพื้นที่กันชน

ที่ดินในการจัดตั้งพื้นที่กันชน มี 2 ประเภทได้แก่ ที่ดินที่อยู่ในการครอบครองหรือดูแลของรัฐ ซึ่งเป็นที่สาธารณะประโยชน์ ที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดิน ที่ราชพัสดุ เป็นต้น ที่ดินเหล่านี้มีกฎหมายที่ให้อำนาจรัฐในการดูแลและใช้ประโยชน์ในที่ดินตามแต่ประเภทของที่ดินของกฎหมายแต่ละฉบับ และที่ดินของเอกชนที่มีการครอบครองโดยชอบตามประมวลกฎหมายที่ดินซึ่งให้กรรมสิทธิ์แก่ผู้ครอบครอง

2. องค์กรที่มีหน้าที่ดูแลจัดการพื้นที่กันชนและดูแลรักษาพื้นที่กันชน

จากแนวคิดพื้นที่กันชนที่ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการดูแลรักษาพื้นที่ป่าอันเป็นการช่วยเหลือหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนั้นองค์กรภาครัฐที่เป็นหน่วยงานของรัฐในราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชน จึงต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบจัดการพื้นที่กันชนและดูแลรักษาพื้นที่กันชน การดำเนินการในพื้นที่กันชนเป็นกระบวนการในการได้มาซึ่งพื้นที่กันชน

3. กระบวนการขั้นตอนในการดำเนินการ

การบริหารจัดการพื้นที่กันชน และมาตรการที่จะนำมาใช้ในพื้นที่กันชน เพื่อการป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ พื้นที่พืชรพากรธรรมชาติ การใช้ประโยชน์ในพื้นที่กันชน และเส้นระวางไฟฟ้า จะต้องมีการดำเนินการในการดำเนินการ

4. มาตรการส่งเสริมประชาชนมีส่วนร่วม

ในการบริหารจัดการพื้นที่กันชนนั้นประชาชนที่อยู่อาศัยรอบพื้นที่กันชนเป็นผู้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ ดังนั้นการทำให้ประชาชนเหล่านั้นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการจึงต้องมีการกำหนดให้มีมาตรการส่งเสริมที่เป็นสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่ประชาชนจะได้รับตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ที่กฎหมายกำหนด เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ประชาชนร่วมจัดตั้งเพื่อที่กันชน

จากสถานการณ์ปัญหาป่ากับผลกระทบที่กล่าวมานี้จึงเป็นความสำคัญและจำเป็นในการจัดตั้งพื้นที่กันชน โดยมีหลักเกณฑ์จัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน ดังที่กล่าวมานี้ซึ่งการวิจัยได้นำไปสู่การศึกษาและวิจัยเพื่อการจัดทำกฎหมายต้นแบบว่าด้วยการจัดตั้งพื้นที่กันชนต่อไป

2. การคุ้มครองพื้นที่ป่าตามกฎหมายไทย

จากสถานการณ์ของปัญหาของการบุกรุกพื้นที่ป่าและผลกระทบพบว่าปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่ายังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่องและที่เป็นปัญหาก็คือการที่รัฐบาลกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์ชาติ กับแผนปฏิรูปประเทศด้านป่าไม้โดยการให้มีพื้นที่ป่า ร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ จากปัจจุบันมีร้อยละ 31.68 ของประเทศ จึงทำให้รัฐกำหนดแผน นโยบาย และ มาตรการต่าง ๆ เพื่อให้หน่วยงานและเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตามปัญหาป่าไม้ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมานั้นมีมานานหลายปีแล้วและมีกฎหมายโดยตรงใช้บังคับ แต่ก็ไม่สามารถที่จะทำให้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับป่าไม้หมดสิ้นหรือลดลงไปได้ ดังนั้นวิเคราะห์สภาพปัญหาของการลดลงของพื้นที่ป่ากับกฎหมายเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพื้นที่ป่า และกฎหมายที่เกี่ยวข้องพื้นที่กันชนได้ดังนี้

1. ปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่า และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

กฎหมายที่การกระทำความคิดที่ที่กระทำในเขตพื้นที่ป่า มีการกระทำผิดและสาเหตุที่สำคัญคือ การบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อเปลี่ยนเป็นที่ทำกิน เป็นปัญหาที่เกิดจากความยากจนของประชาชนที่ขาดแคลนที่ทำกินและต้องการที่ทำกิน อีกทั้งการเพิ่มตัวของประชากรที่มีมากมีผลให้ความต้องการหาที่ทำกินและที่อยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย การแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติจากป่าไม้ เป็นปัญหาที่ประชาชนได้เข้าแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การตัดไม้ทำลายป่า การหาของป่า การล่าสัตว์ป่า เป็นต้น ทำให้มีการทำลายทรัพยากรธรรมชาติอื่น เพื่อนำทรัพยากรมาใช้ประโยชน์ ในครัวเรือนหรือในทางพาณิชย์ เป็นเหตุให้พื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยลดลงจากการกระทำความคิดดังกล่าวเป็นสาเหตุของปัญหาที่สำคัญของการลดลงของพื้นที่ป่า และมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามผู้กระทำความผิดในพื้นที่ป่า คือ

1) พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484

พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองต้นไม้ โดยการกำหนดประเภทไม้หวงห้าม และควบคุมการตัดไม้ที่จะต้องมีการขออนุญาตก่อนที่จะการตัด ขนย้าย หรือแปรรูป และคุ้มครองถึงพื้นที่ป่าอันเป็นสถานที่ที่ต้นไม้ได้ดำรงอยู่ให้ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายโดยพื้นที่ป่าตามกฎหมายฉบับนี้ไม่สามารถเข้าถือครองทำประโยชน์โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานได้ โดยกฎหมายได้ให้อำนาจอำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่ รักษาการตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 กับให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่โดยมีกรมป่าไม้เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ ตามมาตรา 75 จากบทบัญญัติดังกล่าว กฎหมายฉบับนี้มีเหตุผลในการตราเนื่องจากเกิดสภาพปัญหาการมีการตัดไม้ทำลายป่าเป็นจำนวนมากทำให้พื้นที่ป่าลดลง รัฐจึงตรากฎหมายฉบับนี้ขึ้นเพื่อการควบคุมการตัดไม้ และคุ้มครองพื้นที่ป่า โดยเป็นกฎหมายได้ให้อำนาจแก่รัฐมนตรีในการที่จะมอบอำนาจตามพระราชบัญญัตินี้ให้แก่หน่วยงานใดในการรับผิดชอบ

พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มีวิธีในการดำเนินการตามกฎหมายเพื่อป้องกันปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ป่า คือ ตามมาตรา 4 (1) ได้กำหนดคำนิยามของคำว่า “ป่า” คือ ที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน มีอำนาจในการอนุญาตให้ทำไม้ หาของป่าหวงห้าม และเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าตามมาตรา 11 ผู้ใดทำไม้ หรือเจาะ หรือสับ หรือเผา หรือทำอันตรายด้วยประการใด ๆ แก่ไม้หวงห้าม ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ มาตรา 29 มีอำนาจที่จะอนุญาตแก่บุคคลใด ในการเข้าเก็บหาของป่าหวงห้ามหรือทำอันตรายด้วยประการใด ๆ แก่ของป่าหวงห้ามในป่า มาตรา 45 มีอำนาจในการอนุญาต ก่อสร้าง แฝ้วถาง หรือเผาป่า หรือกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการทำลายป่า หรือเข้ายึดถือหรือครอบครองป่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่น ตามขอบเขตหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ได้รับรัฐมนตรีได้ประกาศไว้

จากวิธีในการดำเนินการตามกฎหมายเพื่อป้องกันปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ป่า กฎหมายฉบับนี้เป็นกฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานของรัฐโดยกรมป่าไม้ ทำการคุ้มครองและปราบปรามผู้กระทำความผิดในการตัดไม้ไม่ว่าจะเป็นที่เอกชน หรือในเขตพื้นที่ป่า ซึ่งเขตพื้นที่ป่า ตามคำนิยาม ของพื้นที่ป่านั้นมีความหมายถึงพื้นที่อื่นที่ไม่ใช่ที่ดินของเอกชนที่มีการครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินโดยชอบ และไม่ใช่ว่าที่ดินของรัฐที่มีกฎหมายอื่นคุ้มครองเฉพาะ พื้นที่ป่ายังหมายความถึงพื้นที่ป่าที่ไม่มีความสมบูรณ์อันมีสภาพเป็นป่าด้วย

พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มีมาตรการการลงโทษทางอาญาสำหรับผู้ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดต่อป่าไม้ ในการทำไม้โดยไม่ได้รับอนุญาตตาม มาตรา 11 ต้องได้รับโทษตามมาตรา มาตรา 73 ซึ่งลงโทษผู้ฝ่าฝืน ต้องระวางโทษ

จำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ในกรณีความผิดถ้าการกระทำผิดนั้นเกี่ยวกับ ไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัน ไม้เก็ดแดง ไม้โอเม็ง ไม้พะยุงเกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดงจีน ไม้ชะยุง ไม้ซิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยุง ไม้หมากพลูตักแดน ไม้กระพี้เขาควย ไม้เก็ดดำ ไม้โอเต่า ไม้เก็ดเขาควย หรือไม้หวงห้ามประเภท ข. หรือ ไม้อื่นเป็นต้นหรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างรวมกันเกินยี่สิบต้นหรือท่อนหรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร หรือไม้ที่ได้แปรรูปแล้วรวมปริมาตรไม้เกินสองลูกบาศก์เมตร ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงสองล้านบาท ในความผิดการหาของป่าหวงห้ามโดยไม่ได้รับอนุญาตตามมาตรา 29 ต้องรับโทษตามมาตรา 71 ทวิ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และความผิดการบุกรุกเข้าไปในพื้นที่ป่าเพื่อทำประโยชน์ตามมาตรา 54 ต้องได้รับโทษตามมาตรา 72 ตริ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และต้องได้รับโทษหนักขึ้นถ้าได้กระทำเป็นเนื้อที่เกินยี่สิบห้าไร่ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท ในกรณีที่มีคำพิพากษาชี้ขาดว่าบุคคลใดกระทำความผิด ถ้าปรากฏว่าบุคคลนั้นได้ยึดถือครอบครองป่าที่ตนได้กระทำความผิด ศาลมีอำนาจที่สั่งให้ผู้กระทำความผิด คนงาน ผู้รับจ้าง ผู้แทน และบริวารของผู้กระทำความผิด ออกไปจากป่านั้นได้ด้วย

จากมาตรการการลงโทษทางอาญาสำหรับผู้ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดต่อป่าไม้ โดยกฎหมายฉบับนี้มีมาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดในการตัดไม้โดยไม่ได้รับอนุญาต และการบุกรุกเข้าไปทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าโดยไม่ได้รับอนุญาต แต่อย่างไรก็ตามการคุ้มครองพื้นที่ป่าของกฎหมายฉบับนี้ เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงมีอำนาจคุ้มครองพื้นที่ป่าตามที่กฎหมายกำหนดไม่สามารถใช้กฎหมายฉบับนี้คุ้มครองพื้นที่ป่าตามกฎหมายฉบับอื่นได้

2) พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มีวัตถุประสงค์ที่ต้องการรักษาพื้นที่ป่าให้คงอยู่ซึ่งตามเหตุในการตรากฎหมายเมื่อปีพ.ศ. 2507 ต้องการรักษาพื้นที่ป่าให้คงอยู่ร้อยละ 50 ของพื้นที่ประเทศโดยการกำหนดและประกาศให้มีพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ อีกทั้งกฎหมายยังมีวัตถุประสงค์ในควบคุมการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติโดยการอนุญาตให้ประชาชนสามารถเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนที่มีสภาพเป็นป่าเสื่อมโทรมได้เป็นการชั่วคราวตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่รัฐได้กำหนด และให้หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการดูแลรักษาพื้นที่ป่าสงวน โดยกฎหมายได้ให้อำนาจอำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่ รักษาการพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 กับให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่โดยมีกรมป่าไม้เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ ตามมาตรา

5 จากกฎหมายฉบับนี้มีเหตุในตรากฎหมายเนื่องจากการลดลงของพื้นที่ป่าเป็นจำนวนมากรัฐต้องการรักษาพื้นที่ป่าให้คงอยู่ร้อยละ 50 ของพื้นที่ประเทศ จึงเป็นเหตุให้รัฐต้องตรากฎหมายฉบับนี้เพื่อรักษาพื้นที่ป่าไว้ โดยให้อำนาจในการกำหนดพื้นที่ป่าให้เป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ตลอดจนให้อำนาจในการรักษาคุ้มครองดูแลและป้องกันการตัดไม้ทำลายป่าหรือการบุกรุกพื้นที่ป่า โดยเป็นกฎหมายได้ให้อำนาจแก่รัฐมนตรีในการที่จะมอบอำนาจตามพระราชบัญญัตินี้ให้แก่หน่วยงานใดในการรับผิดชอบ

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มีวิธีในการดำเนินการตามกฎหมายเพื่อป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับพื้นที่ป่า คือ กฎหมายให้อำนาจ กำหนดให้พื้นที่ป่าในสงวนแห่งชาติ เป็นพื้นที่ที่ห้ามมิให้บุคคลใดยึดถือครอบครองทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดินก่อสร้าง แสวงหา เฒ่าป่า ทำไม้ เก็บหาของป่า หรือกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ และให้มีอำนาจหน้าที่ในอนุญาติให้เข้าทำประโยชน์ หน้าที่ในการปกป้องการกระทำความผิดต่อป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ตลอดจนอนุญาติให้บุคคลเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวน มาตรา 14 มาตรา 15 และการเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเป็นอำนาจของ อธิบดีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการพิจารณาการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติที่จะมีอำนาจอนุญาติให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติได้ และมีอำนาจในการเสนอให้พื้นที่ป่าที่ไม่ความสมบูรณ์เป็นพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม มาตรา 16 มาตรา 16 ทวิ และอำนาจของอธิบดีในการสั่งให้เจ้าพนักงานดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งในพื้นที่ป่าสงวน มาตรา 19 และให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานของกรมป่าไม้ที่ได้รับการแต่งตั้ง มีอำนาจสั่งให้ผู้นั่งผู้ใดออกจากป่าสงวนแห่งชาติ หรือให้งดเว้นการกระทำใด ๆ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ในกรณีที่มีข้อเท็จจริงปรากฏหรือเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ สั่งเป็นหนังสือให้ผู้กระทำผิดต่อพระราชบัญญัตินี้ รื้อถอน แก่ไขหรือทำประการอื่นใดแก่สิ่งที่เป็นอันตราย หรือสิ่งที่ทำให้เสื่อมสภาพในเขตป่าสงวนแห่งชาติภายในเวลาที่กำหนดให้ ยึด ทำลาย รื้อถอน แก่ไขหรือทำประการอื่น เมื่อผู้กระทำผิดไม่ปฏิบัติตาม ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่เห็นสมควร ทั้งนี้ เพื่อป้องกันหรือบรรเทาความเสียหายแก่ป่าสงวนแห่งชาติ และมีอำนาจให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยึดหรืออายัดบรรดาไม้ ของป่า อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ สัตว์พาหนะ ยานพาหนะ หรือเครื่องจักรกลใด ๆ ที่บุคคลได้มาหรือได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือเป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิด มาตรา 25 มาตรา 26/1

ในการดำเนินการในพื้นที่ป่าสงวนจะต้องมีแผนและขั้นตอนในการดำเนินการเพื่อให้การคุ้มครองพื้นที่ป่าสงวนได้รับความร่วมมือจากหน่วยภาครัฐในส่วนอื่น กฎหมายจึงให้อำนาจ

มาตรา 10 ให้จัดตั้งคณะกรรมการควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติประจำจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการตามกฎหมายมาตรา 11 คือ กำหนดมาตรการในการควบคุมดูแล และการส่งเสริมการปลูกป่า รวมทั้งการฟื้นฟูสภาพป่าสงวนแห่งชาติ ให้สอดคล้องกับแนวทางที่อธิบดีกำหนด ทั้งนี้ แนวทางดังกล่าวต้องกำหนดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในพื้นที่ด้วย ควบคุมการปฏิบัติให้เป็นไป มาตรา 8 และมาตรา 9 ดำเนินการสอบสวนและวินิจฉัยคำร้อง มาตรา 13 มีหนังสือเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งเอกสารที่เกี่ยวข้องในการสอบสวนมาตรา 13 มีหนังสือเรียกเจ้าพนักงานปกครองแห่งท้องที่หรือเจ้าพนักงานอื่นที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณากำหนดมาตรการการ แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่มอบหมาย

มาตรา 13/2 ให้มีการจัดตั้ง คณะกรรมการพิจารณาการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการตามกฎหมาย มาตรา 13/8 คือ เสนอแนะมาตรการและแนวทางในการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติต่อรัฐมนตรี พิจารณาให้ความเห็นชอบให้ใช้พื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ มาตรา 13/1 มาตรา 16 และมาตรา 20 กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการใช้พื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติของส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ การขออนุญาตและการอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติ และการบำรุงป่าหรือปลูกสร้างสวนป่าหรือไม้ยืนต้นในเขตป่าเสื่อมโทรม

จากวิธีในการดำเนินการตามกฎหมายเพื่อป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับพื้นที่ป่า กฎหมายฉบับนี้ ให้อำนาจเจ้าพนักงานของรัฐ โดยกรมป่าไม้ ทำการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดและคุ้มครองพื้นที่ป่าในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ โดยกฎหมายได้ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานของรัฐในการกระทำการ เช่น การกำหนดพื้นที่ใดให้เป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ การห้ามไม่ให้บุคคลใดกระทำการในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติการใช้อำนาจในการสั่งให้บุคคลออกไปจากพื้นที่ป่าสงวน การอนุญาตให้ประชาชนเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในตามที่เจ้าพนักงานของรัฐกำหนด และมีหน้าที่ในการดูแลฟื้นฟูพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มีมาตรการการลงโทษทางอาญาสำหรับผู้ ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดต่อป่าไม้ คือ ผู้ที่บุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ หรือเข้าไปทำลายทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ มาตรา 14 ต้องได้รับโทษ มาตรา 31 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท ต้องได้รับโทษหนักขึ้นถ้าได้กระทำเป็นเนื้อที่เกินยี่สิบห้าไร่ หรือ ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ ไม้สัก ไม้ยาง ไม้สนเขา หรือไม้หวงห้ามประเภท ข. ตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ หรือ ไม้

อื่นที่เป็นต้นหรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างรวมกันเกินยี่สิบต้นหรือท่อน หรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร หรือ ต้นน้ำลำธาร หรือ พื้นที่ชายฝั่ง ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงสองล้านบาท ในกรณีที่มีคำพิพากษาชี้ขาดว่าบุคคลใดกระทำความผิด ถ้าปรากฏว่าบุคคลนั้นยึดถือหรือครอบครองที่ดินในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้กระทำความผิด คนงาน ผู้รับจ้าง ผู้แทน และบริวารของผู้กระทำความผิดออกจากเขตป่าสงวนแห่งชาติ ตลอดจนสั่งให้ผู้กระทำความผิดรื้อถอนสิ่งปลูกสร้าง หรือนำสิ่งใด ๆ อันก่อให้เกิดการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติออกจากป่าสงวนแห่งชาติภายในระยะเวลาที่กำหนด ในกรณีผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนและปล่อยปละละเลยให้ผู้อื่นบุกรุกเข้าไปในพื้นที่ป่าสงวน หรือบุกรุกเสียเองตามมาตรา 33/3 ต้องรับโทษต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ในกรณีทรัพย์สินที่มีไว้เป็นความผิดหรือทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดตามกฎหมายนี้ให้รับตามมาตรา 35 บรรดาไม้ ของป่า อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ อาวุธ สัตว์พาหนะ ยานพาหนะ หรือเครื่องจักรกลใด ๆ ที่บุคคลได้มาหรือได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือมีไว้เพื่อใช้กระทำความผิด หรือได้ใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้รับเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าจะมิใช่ผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาของศาลหรือไม่

จากมาตรการการลงโทษทางอาญาสำหรับผู้ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดต่อป่าไม้ กฎหมายฉบับนี้มีมาตรการลงโทษผู้เข้าไปทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และบุกรุกพื้นที่ป่าในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ซึ่งการใช้อำนาจและมาตรการต่าง ๆ ของเจ้าพนักงานตามกฎหมายนั้น มีอำนาจในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเท่านั้น

3) พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562

กฎหมายพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มีวัตถุประสงค์ที่ต้องการรักษาพื้นที่ป่า และทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ให้คงอยู่โดยการกำหนดและประกาศให้มีพื้นที่อุทยานแห่งชาติ และให้หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการดูแลรักษาพื้นที่อุทยานแห่งชาติ โดยกฎหมายได้ให้อำนาจอำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่ รักษาการพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 กับให้อำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่โดยมีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ มาตรา 5 กฎหมายฉบับนี้มีเหตุผลในตรากฎหมายเนื่องจากรัฐต้องการที่จะสงวนรักษาพื้นที่ป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ให้คงอยู่ จากสถานการณ์ที่พื้นที่ป่าเสื่อมโทรมมีมากขึ้นจากการบุกรุกพื้นที่ป่าและการตัดไม้ทำลายป่า โดยให้อำนาจในการกำหนดพื้นที่ป่าให้เป็นเขตอุทยานแห่งชาติ ตลอดจนให้อำนาจในการรักษาคุ้มครองดูแลและป้องกันการตัดไม้ทำลายป่าหรือการบุกรุก

รุกพื้นที่ป่า โดยเป็นกฎหมายได้ให้อำนาจแก่รัฐมนตรีในการที่จะมอบอำนาจตามพระราชบัญญัตินี้ ให้แก่หน่วยงานใดในการรับผิดชอบ

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มีวิธีในการดำเนินการตามกฎหมายเพื่อป้องกันปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับพื้นที่ป่า คือ ให้อำนาจกำหนดพื้นที่ที่มีความเหมาะสมให้เป็นอุทยานแห่งชาติ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช การขยายหรือการเพิกถอนอุทยานแห่งชาติไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา และให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการประกาศกำหนดบริเวณพื้นที่ใดเป็น วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ มาตรา 6 มาตรา 7 และมาตรา 26 กฎหมายจึงได้ให้อำนาจในการดำเนินการแก่อธิบดีกรมป่าไม้และเจ้าพนักงานกรมป่าไม้ในการดำเนินการดูแลรักษาและป้องกันการกระทำผิดในในพื้นที่อุทยานแห่งชาติตามมาตรา 18 ในการคุ้มครอง บำรุง ดูแล รักษา และการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติให้จัดให้มีแผนการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติแต่ละแห่งพร้อมแผนที่แสดงรายละเอียดและแนวเขตการจัดการพื้นที่เพื่อเสนออธิบดีให้ความเห็นชอบ มาตรา 19 ภายในอุทยานแห่งชาติกำหนดห้าไม่ให้ ยึดถือหรือครอบครองที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ให้เสื่อมสภาพหรือเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่ไปจากเดิม เก็บหา นำออกไป กระทำด้วยประการใด ๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพ ซึ่งไม้ ดิน หิน กรวด ทราย แร่ ปิโตรเลียม หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น หรือกระทำการอื่นใดอันส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ความหลากหลายทางชีวภาพ และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ล่อหรือนำสัตว์ป่าออกไปหรือกระทำให้เป็นอันตรายแก่สัตว์ป่าด้วยประการใด ๆ เปลี่ยนแปลงทางน้ำหรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ทะเล ท่วมท้น เหือดแห้ง เน่าเสีย หรือเป็นพิษ ปิดกั้นหรือทำให้กีดขวางแก่ทางน้ำหรือทางบกเข้าไปดำเนินการใด ๆ เพื่อหาผลประโยชน์ นำเครื่องมือสำหรับล่าสัตว์หรือจับสัตว์หรืออาวุธใด ๆ เข้าไป ยิงปืน ทำให้เกิดระเบิด หรือจุดดอกไม้เพลิง ทั้งสิ่งที่เป็นเชื้อเพลิงซึ่งอาจทำให้เกิดเพลิงไหม้ กระทำให้หลักเขตหรือเครื่องหมายแสดงแนวเขต ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้มีตามพระราชบัญญัตินี้ เคลื่อนที่ ลบเลือน เสียหาย สูญหาย หรือไร้ประโยชน์

พื้นที่อุทยานแห่งชาติเป็นพื้นที่ควบคุม ซึ่งการเข้าหรือออกพื้นที่จะต้องไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของกฎหมาย ตลอดจนถึงปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานของรัฐ กฎหมายจึงได้ให้อำนาจในการดำเนินการแก่อธิบดีกรมป่าไม้และเจ้าพนักงานกรมป่าไม้ในการดำเนินการอนุญาตให้เข้าพื้นที่อุทยานแห่งชาติมาตรา 20 กำหนดให้บุคคลซึ่งเข้าไปในอุทยานแห่งชาติ ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้สั่งให้ปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด มาตรา 22 กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจอนุญาตให้บุคคลกระทำการ มาตรา 19 (2) (5) (6) หรือ (7) ได้ตามลักษณะของเขตการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติที่กำหนดไว้ โดยอยู่ในความ

ควบคุมดูแลของพนักงานเจ้าหน้าที่ ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนด และไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่ออุทยานแห่งชาติ มาตรา 35 ให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐสั่งให้บุคคลออกจากอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ หรือให้งดเว้นการกระทำใด ๆ ในเขตนั้น ตั้งเป็นหนังสือให้ผู้กระทำผิดต่อพระราชบัญญัตินี้ทำลาย รื้อถอน หรือกระทำการอื่นใดเพื่อให้อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติกลับคืนสู่สภาพเดิมภายในเวลาที่กำหนด ยึด ทำลาย รื้อถอน แก้วไข หรือทำประการอื่นใดเมื่อผู้กระทำผิดไม่ปฏิบัติตาม หรือไม่ปรากฏตัว ผู้กระทำผิด หรือรู้ตัวผู้กระทำผิดแต่หาตัวไม่พบ ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดที่เห็นสมควร เพื่อป้องกัน ระวัง หรือบรรเทาความเสียหายแก่อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน ในกรณีที่มีการกระทำฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติพระราชบัญญัตินี้มาตรา 36 ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐ อำนาจมีหนังสือเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องมาเพื่อประกอบการพิจารณาดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้เข้าไปในสถานที่ใด ๆ ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก หรือในเวลาทำการของสถานที่นั้นเพื่อตรวจสอบและควบคุมให้การเป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ ตรวจสอบสถานที่หรือยานพาหนะใด ๆ ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตกหรือในเวลาทำการของสถานที่นั้น ในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ และมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าหากเน้นซักถามจะเอาหมายค้นมาได้จะมีการยกย้าย ชุกช่อน ส่ง หรือนำออกนอกราชอาณาจักร หรือทำลายทรัพย์สิน วัตถุ สิ่งของ หรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ยึดหรืออายัดทรัพย์สิน วัตถุ สิ่งของ หรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบหรือดำเนินคดีเมื่อตรวจค้น ยึด หรืออายัดตามแล้ว ถ้ายังดำเนินการไม่แล้วเสร็จจะกระทำต่อไปในเวลากลางคืนหรือนอกเวลาทำการของสถานที่นั้นก็ได้

ในการดำเนินการในพื้นที่อุทยานจะต้องมีแผนดำเนินการ และเพื่อได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐในภาคส่วนอื่นในการร่วมมือกันรักษาพื้นที่อุทยานแห่งชาติและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ กฎหมายจึงให้อำนาจ มาตรา 10 ให้จัดตั้งคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการ มาตรา 16 กำหนดนโยบายการจัดการอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติ เสนอแนะการกำหนดพื้นที่ใดเป็นอุทยานแห่งชาติ การขยายหรือการเพิกถอนอุทยานแห่งชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ พิจารณาให้ความเห็นชอบการกำหนดพื้นที่ใดเป็นวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติ รวมทั้งการขยายหรือการเพิกถอนวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ พิจารณาให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการออกกฎกระทรวง ประกาศ

หรือระเบียบที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ ปฏิบัติการอื่นใดตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นหรือตามที่คณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมอบหมาย

จากวิธีในการดำเนินการตามกฎหมายเพื่อป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับพื้นที่ป่า กฎหมายฉบับนี้ ให้อำนาจเจ้าพนักงานของรัฐโดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ทำการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดและคุ้มครองพื้นที่ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติ โดยกฎหมายได้ให้อำนาจในการป้องกันการเข้ามาทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และการบุกรุกพื้นที่ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติ โดยการโดยกฎหมายได้ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานของรัฐในการกระทำการ เช่น การกำหนดพื้นที่ใดให้เป็นพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติ การห้ามไม่ให้บุคคลใดกระทำการในพื้นที่ป่าเขตอุทยานแห่งชาติ ให้อำนาจในการสั่งให้บุคคลออกไปจากพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติ การอนุญาตให้ประชาชนเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในตามที่เจ้าพนักงานของรัฐกำหนด และมีหน้าที่ในการดูแลฟื้นฟูพื้นที่ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติ

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มีมาตรการการลงโทษทางอาญาสำหรับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดต่อป่าไม้ คือ การกระทำความผิดต่อพระราชบัญญัตินี้หากเกิดความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากต้องรับโทษทางอาญาแล้ว ผู้กระทำความผิดต้องชดเชยค่าเสียหาย มาตรา 40 ผู้ใดกระทำการหรืองดเว้นกระทำการไม่ว่าจงใจหรือประมาทเลินเล่อโดยมิชอบด้วยกฎหมาย และก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติในอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ ผู้นั้นต้องรับผิดชอบชดเชยค่าเสียหายให้แก่รัฐตามมูลค่าทั้งหมดของทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกทำลาย สูญหาย หรือเสียหายไปนั้น ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ ระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติ หรือความหลากหลายทางชีวภาพ อันเป็นผลมาจากการกระทำการหรืองดเว้นกระทำการของบุคคลใดตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้นั้นรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการดังกล่าวด้วย มูลค่าของทรัพยากรธรรมชาติตามวรรคหนึ่งให้ถือตามมูลค่าหรือบัญชีรายการที่อธิบดีกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ กระทำความผิดต่อพื้นที่อุทยานแห่งชาติโดยการเข้าถือครองทำประโยชน์ มาตรา 19(1) ผู้กระทำความผิดต้องได้รับโทษ มาตรา 41 ระวังโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี หรือปรับตั้งแต่สี่แสนบาทถึงสองล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และต้องได้รับโทษหนักขึ้น ถ้าได้กระทำในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1 หรือพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 ตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนด หรือพื้นที่เปราะบางของระบบนิเวศหรือความหลากหลายทางชีวภาพ ผู้กระทำต้องระวางโทษหนักกว่าโทษที่กฎหมายบัญญัติไว้ในวรรคหนึ่งถึงหนึ่ง ในกรณีหาของป่าแล้วทำอันตรายต่อสภาพธรรมชาติ มาตรา 19(2) ต้องรับโทษ มาตรา 42 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่

เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าเป็นการกระทำแก่ทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถเกิดใหม่ทดแทนได้ตามฤดูกาลและมีมูลค่ารวมกันไม่เกินสองพันบาท ผู้กระทำได้ระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท ถ้าเป็นการกระทำที่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ไม้ที่เป็นต้นหรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างรวมกันเกินยี่สิบต้นหรือท่อน หรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร ผู้กระทำได้ระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สี่แสนบาทถึงสองล้านบาท ในกรณีกระทำความผิด มาตรา 19 (3) –(10) ต้องรับโทษตาม 43-46 ซึ่งมีอัตราโทษหนักเบาแตกต่างกันไป ซึ่งมีอัตราโทษระหว่างต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ถึงต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ในกรณีที่ไม้ปฏิบัติตามคำสั่งหรือเงื่อนไขในการเข้าไปในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ มาตรา 20 มาตรา 21 ต้องรับโทษ มาตรา 47 ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท ในกรณีฝ่าฝืนคำสั่งเจ้าพนักงานแล้วเจ้าพนักงานดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างแล้วไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง มาตรา 35(1) ต้องรับโทษมาตรา 49 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับนอกจากนั้นผู้กระทำความผิดยังต้องระวางโทษปรับอีกวันละไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง ส่วนกรณี มาตรา 35(2) ต้องรับโทษ มาตรา 50 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ นอกจากนั้นผู้กระทำความผิดยังต้องระวางโทษปรับอีกวันละไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

จากมาตรการการลงโทษทางอาญาสำหรับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดต่อป่าไม้ กฎหมายฉบับนี้มีมาตรการลงโทษผู้เข้าไปทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และบุกรุกพื้นที่ป่าในเขตพื้นที่ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติ และมีมาตรการที่ผู้กระทำความผิดใช้ค่าเสียหายที่เกิดจากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนค่าฟื้นฟูสภาพธรรมชาติให้กลับคืนดั้งเดิม ซึ่งการใช้อำนาจและมาตรการต่าง ๆ ของเจ้าพนักงานตามกฎหมายนี้มีอำนาจในเขตพื้นที่ป่าในเขตอุทยานแห่งชาติเท่านั้น

4) พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสัตว์ป่าโดยการกำหนดประเภทของสัตว์ป่าเป็นสงวน และกำหนดและประกาศให้มีพื้นที่เขตห้ามล่าและเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเพื่อการอนุรักษ์พื้นที่แหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าให้มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสมในการขยายพันธุ์สัตว์ป่าต่อไป และให้หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายในการดูแลรักษาพื้นที่เขตห้ามล่าเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า กฎหมายฉบับนี้มีเหตุผลในการตรากฎหมายเนื่องจาก รัฐต้องการอนุรักษ์สัตว์ป่าจากสถานการณ์ที่สัตว์ป่าลดจำนวนลง รัฐจึงตรากฎหมายเพื่อคุ้มครองสัตว์ป่า และอนุรักษ์รักษาพื้นที่ป่าโดยการกำหนดพื้นที่

ป่าให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าให้มีความอุดมสมบูรณ์เพื่อเป็นแหล่งอาหารและที่อยู่ของสัตว์ป่า โดยกฎหมายได้ให้อำนาจแก่รัฐมนตรีในการที่จะมอบอำนาจตามพระราชบัญญัตินี้ให้แก่หน่วยงานใดในการรับผิดชอบ

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 มีวิธีในการดำเนินการตามกฎหมายเพื่อป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับที่ป่า คือ กฎหมายได้ให้อำนาจในการดำเนินการแก่อธิบดีกรมป่าไม้และเจ้าพนักงานกรมป่าไม้ในการดำเนินด้านการดูแลรักษาและการดำเนินการอนุญาตให้เข้าพื้นที่อุทยานแห่งชาติ มาตรา 52 ให้เจ้าพนักงานของรัฐ จัดให้มีแผนการอนุรักษ์และคุ้มครองพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแต่ละแห่ง เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครอง บำรุง ดูแล และรักษาเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เพื่อเสนออธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชให้ความเห็นชอบ มาตรา 55 ให้อำนาจเจ้าพนักงานของรัฐ มีอำนาจภายในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำให้หลักเขต ป้าย เครื่องหมายแสดงแนวเขต หรือเครื่องหมายอื่น ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้มีตามพระราชบัญญัตินี้เคลื่อนที่ ลบเลือน เสียหาย สูญหาย หรือไว้ประโยชน์ ยึดถือหรือครอบครองที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า หรือทำด้วยประการใดให้เสื่อมสภาพหรือเปลี่ยนแปลงสภาพธรรมชาติเดิม เปลี่ยนแปลงทางน้ำหรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย หนอง บึง ท่วมตื้น เหือดแห้ง เน่าเสีย หรือเป็นพิษ ปิดกั้นหรือทำให้เกิดขวางกั้นทางน้ำหรือทางบก เก็บหา นำออกไป กระทำด้วยประการใด ๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพ ซึ่งไม้ ดิน หิน กรวด ทราย แร่ ปิโตรเลียม หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น หรือกระทำการอื่นใดอันส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศ หรือความหลากหลายทางชีวภาพ ปลูกต้นไม้หรือพืชมงคลอื่น ๆ หรือนำหรือปล่อยสัตว์ทุกชนิดเข้าไป

ในการดำเนินการในพื้นที่ป่าซึ่งเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าจะต้องมีแผนดำเนินการ และเพื่อได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐในภาคส่วนอื่นในการร่วมมือกันรักษาพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่ากฎหมายจึงได้ให้อำนาจมาตรา 39 ให้จัดตั้งคณะกรรมการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการ มาตรา 45 พิจารณาให้ความเห็นชอบการกำหนดพื้นที่เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า และการขยายหรือการเพิกถอนเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า เสนอแนะนโยบายและมาตรการที่จำเป็นเพื่อการคุ้มครองและดูแลรักษาสภาพธรรมชาติ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า และพื้นที่ควบคุมเพื่อการจัดการสัตว์ป่า ให้ความเห็นชอบแผนแม่บทการบริหารจัดการการอนุรักษ์สัตว์ป่า เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ป่า กำหนดมาตรการเพิ่มเติมเพื่อการอนุรักษ์และเพาะพันธุ์สัตว์ป่า การค้าสัตว์ป่า ซากสัตว์ป่า และผลิตภัณฑ์จากซากสัตว์ป่า และการประกอบกิจการสวนสัตว์ พิจารณาให้ความ

เห็นชอบเกี่ยวกับการออกกฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ ให้คำปรึกษาต่อรัฐมนตรีในเรื่องที่เกี่ยวกับสัตว์ป่า และปฏิบัติงานอื่นตามที่คณะรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีมอบหมาย ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่หรืออำนาจของคณะกรรมการ

จากวิธีในการดำเนินการตามกฎหมายเพื่อป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับพื้นที่ป่า กฎหมายฉบับนี้ ให้อำนาจเจ้าพนักงานของรัฐโดยกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ทำการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดและคุ้มครองพื้นที่ป่าในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า โดยกฎหมายได้ให้อำนาจในการป้องกันการเข้ามาทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และการบุกรุกพื้นที่ป่าในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า โดยการ โดยกฎหมายได้ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานของรัฐในการกระทำการ เช่น การกำหนดพื้นที่ใดให้เป็นพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า การห้ามไม่ให้บุคคลใดกระทำการในพื้นที่ป่าเขตอุทยานแห่งชาติ ให้อำนาจในการสั่งให้บุคคลออกไปจากพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติ การอนุญาตให้ประชาชนเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในตามที่เจ้าพนักงานของรัฐกำหนด และมีหน้าที่ในการดูแลฟื้นฟูพื้นที่ป่าในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 มีมาตรการการลงโทษทางอาญา สำหรับผู้ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดต่อป่าไม้ คือ ในการกระทำความผิดต่อพระราชบัญญัตินี้หากเกิดความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากต้องรับโทษทางอาญาแล้ว ผู้กระทำความผิดต้องชดเชยค่าเสียหาย มาตรา 87 ผู้ใดกระทำการหรืองดเว้นกระทำการไม่ว่าจงใจหรือประมาทเลินเล่อ โดยมีชอบด้วยกฎหมาย และก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าหรือเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ผู้นั้นต้องชดเชยค่าเสียหายตามมูลค่าของทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกทำลาย สูญหาย หรือเสียหายไปนั้น ค่าเสียหาย หมายความว่ารวมถึงค่าใช้จ่ายในการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพนั้นด้วย หลักเกณฑ์ในการคำนวณมูลค่าของทรัพยากรธรรมชาติ ให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ในกรณีที่การเข้าพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าโดยไม่ได้รับอนุญาตตามมาตรา 53 ต้องรับโทษ มาตรา 96 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน หรือปรับไม่เกินสามหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ในกรณีที่มีการฝ่าฝืน หรือกระทำความผิดในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า มาตรา 55(1) – (6) ซึ่งเป็นบทบัญญัติในการคุ้มครองพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ และพื้นที่ป่า ต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้ มาตรา 95 มาตรา 99 มาตรา 100 มาตรา 101 มาตรา 102 ซึ่งมีอัตราโทษระหว่างต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถึงต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สี่แสนบาทถึงสองล้านบาท

จากมาตรการการลงโทษทางอาญาสำหรับผู้ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดต่อป่าไม้ กฎหมายฉบับนี้มีมาตรการลงโทษผู้เข้าไปทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และบุกรุกพื้นที่ป่าในเขตพื้นที่ป่าในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และมีมาตรการที่ผู้กระทำความผิดใช้ค่าเสียหายที่เกิดจากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนค่าฟื้นฟูสภาพธรรมชาติให้กลับคืนดังเดิม ซึ่งการใช้อำนาจและมาตรการต่าง ๆ ของเจ้าพนักงานตามกฎหมายนั้น มีอำนาจในเขตพื้นที่ป่าในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เท่านั้น

ดังนั้นจากสาเหตุของปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่าและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดและปราบปรามในการกระทำผิดต่อพื้นที่ป่า มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือ พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 จากกฎหมายทั้ง 4 ฉบับตราขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาจากการที่พื้นที่ป่าลดลงเนื่องจากการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อการครอบครองทำประโยชน์ การลักลอบตัดไม้ ทำลายป่า การทำลายหรือแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ป่า อันส่งผลกระทบต่อความสมบูรณ์ในระบบนิเวศ เป็นเหตุให้เกิดภัยพิบัติจาก น้ำท่วม ฝนแล้ง ซึ่งต่อผลโดยตรงต่อประชาชนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่เป็นอาชีพหลักของประชาชนในประเทศไทย มีหลักการและเหตุในการตราของกฎหมายทั้ง 4 ฉบับเพื่อต้องการรักษาพื้นที่ป่าและทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่ ตลอดจนต้องการที่จะอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพพื้นที่ป่าและทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ป่าให้ความอุดมสมบูรณ์ แต่กฎหมายทั้ง 4 ฉบับดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองป้องกัน และปราบปรามการกระทำความผิดพื้นที่ป่าที่แตกต่างกันไปตามบริบทของกฎหมายแต่ละฉบับ พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 คือ พื้นที่ป่าตามค่านิยามของกฎหมาย พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 คือพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามกฎหมายได้ให้อำนาจในการประกาศเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 คือ พื้นที่อุทยานแห่งชาติตามกฎหมายได้ให้อำนาจในการประกาศเป็นพื้นที่อุทยานแห่งชาติ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 คือ พื้นที่เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจประกาศเป็นพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า จึงทำให้พื้นที่ในการดูแลรักษา นั้นมีอำนาจแตกต่างกันไปตามกฎหมายแต่ละฉบับ

2. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งพื้นที่กันชน

การจัดทำพื้นที่กันชนเพื่อการพิทักษ์รักษาพื้นที่ป่าจำเป็นจะต้องจัดให้มีที่ดินบริเวณโดยรอบของพื้นที่ป่า หรือพื้นที่อนุรักษ์ องค์กรจากทุกภาคส่วนร่วมกันให้มีบทบาทอำนาจหน้าที่ร่วมกัน และมีวิธีดำเนินการในการจัดบริหารจัดการพื้นที่กันชน ดังนั้นกฎหมายที่เกี่ยวข้องจึงมีหลักเกณฑ์จัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน ประกอบด้วย

1. การได้มาซึ่งที่ดินเพื่อทำการจัดตั้งพื้นที่กันชน

ที่ดินเพื่อการจัดทำพื้นที่กันชน ซึ่งที่ดินของประเทศไทยมีกฎหมายหลายฉบับที่ได้ให้สิทธิการครอบครองและการใช้ประโยชน์ในที่ดิน และสามารถแบ่งประเภทของที่ดินได้เป็น 2 ประเภท คือ ที่ดินของรัฐ กับที่ดินเอกชน มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดูแลและใช้ประโยชน์ คือ

1.1 ที่ดินของรัฐ

เป็นที่ดินที่อยู่ในการครอบครองดูแลของหน่วยงานของรัฐ และกฎหมายได้ให้อำนาจหน้าที่ในการดูแลและใช้ประโยชน์ มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังนี้

1) ที่ราชพัสดุ

พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ.2562 เป็นกฎหมายที่กำหนดให้ที่ดินที่ราชพัสดุ มาตรา 6 ได้แก่ อสังหาริมทรัพย์อันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินทุกชนิด ที่ดินที่สงวนหรือหวงห้ามไว้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดิน โดยเฉพาะ ที่ดินที่สงวนหรือหวงห้ามไว้เพื่อประโยชน์ของทางราชการตามกฎหมาย มาตรา 5 ให้อำนาจแก่กระทรวงการคลังเป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ในที่ราชพัสดุ มาตรา 17 มาตรา 18 ให้กรมธนารักษ์มีหน้าที่ในการปกครอง ดูแล และบำรุงรักษาที่ราชพัสดุ ส่วนการใช้และการจัดหาประโยชน์ให้เป็นไปตามกฎหมาย ที่ดินตามกฎหมายที่ราชพัสดุมีวัตถุประสงค์ คือ การดูแลรักษาที่ดินของรัฐตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุ อนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในทางราชการในการปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจของส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มาตรา 27 ให้อำนาจแก่กรมธนารักษ์ในการจัดหาประโยชน์ที่ราชพัสดุจากบุคคลที่มีใช้ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐต้องเป็นไปเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ทางราชการ และมาตรา 30 มาตรา 31 มีหลักเกณฑ์การเปลี่ยนแปลงที่ดินราชพัสดุ คือ การโอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุเฉพาะที่ดินที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดิน โดยเฉพาะ ให้ตราเป็นพระราชบัญญัติ การโอนกรรมสิทธิ์ที่ราชพัสดุที่มีใช้ที่ดินที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดิน โดยเฉพาะให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง และต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี

ที่ดินราชพัสดุปัจจุบันมีการใช้ประโยชน์จากทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งที่ดินราชพัสดุมีการกระจายตัวอยู่ทั่วทั้งประเทศไทย ในการใช้ประโยชน์ของภาครัฐได้มีการใช้ประโยชน์เพื่อจัดตั้งเป็นสถานที่ราชการ หรือเพื่อประโยชน์ของราชการ ส่วนภาคเอกชนได้มีการใช้ประโยชน์โดยการเช่าที่ดินของราชพัสดุเพื่อปลูกสร้างอาคาร หรือใช้ที่ดินเพื่อทำการเกษตร และที่ดินราชพัสดุมีสภาพปัญหาจากการที่ประชาชนบางส่วนได้บุกรุกเข้าไปทำประโยชน์ในที่ดินราชพัสดุ กรมธนารักษ์ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการดูแลที่ดินราชพัสดุ ได้มีการแก้ไข

ปัญหาโดยใช้ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2547 การเข้าไปดำเนินการให้ประชาชนที่บุกรุกพื้นที่ โดยให้ประชาชนทำสัญญาเช่าที่ดินราชพัสดุ เพื่อเป็นการคุ้มครองที่ดินของรัฐ

พระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ.2562 เอื้อต่อการนำที่ดินราชพัสดุไปใช้เพื่อประโยชน์ของรัฐ มาตรา 25 สามารถจัดตั้งเป็นพื้นที่กัน โดย มาตรา 15 (3) คณะกรรมการที่ราชพัสดุ มีอำนาจเสนอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ออกประกาศ หรือกฎกระทรวง ในเรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาประโยชน์ที่ราชพัสดุ ซึ่งอำนาจตามกฎหมายดังกล่าวสามารถนำที่ดินราชพัสดุมาจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน โดยให้กรมธนารักษ์มีอำนาจใช้ที่ดินราชพัสดุที่อยู่ในการครอบครองและอยู่ติดกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์จัดทำเป็นพื้นที่กันชนเพื่อประโยชน์ของแผ่นดิน

สภาพปัญหาในการจัดทำพื้นที่กันชน คือ ที่ดินราชพัสดุเป็นที่ดินที่อยู่ในการดูแลของรัฐ ที่ให้หน่วยงานของรัฐอื่น หรือประชาชนทำสัญญาเช่าเพื่อใช้ประโยชน์ที่ดินได้ ในการจัดตั้งพื้นที่กันชนมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่า แต่ประชาชนยังสามารถใช้ประโยชน์ทำกินในที่ดินได้ ซึ่งเมื่อมีการจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชนแล้วประชาชนที่ใช้ประโยชน์ในที่ดินราชพัสดุจะมีผลกระทบกระเทือนในการใช้ประโยชน์ในที่ดิน และมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายให้จัดตั้งพื้นที่กันชนกำหนดขึ้นตามพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ.2562 มาตรา 15 (3) ที่ให้อำนาจคณะกรรมการที่ราชพัสดุ มีอำนาจเสนอให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ออกประกาศ หรือกฎกระทรวง ในเรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ในการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาประโยชน์ที่ราชพัสดุ ดังนั้นในการจัดตั้งพื้นที่กันชนอาจที่จะตั้งโดยกำหนดให้พื้นที่ดินบางส่วนที่ใกล้ชิดกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์จัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน หรือถ้ามีความจำเป็นที่จะต้องใช้ที่ดินราชพัสดุที่ประชาชนทิ้งแปลงอาจกำหนดให้ผู้ที่ใช้สิทธิครอบครองทำประโยชน์อยู่สามารถทำประโยชน์ในที่ดินโดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขการจำกัดสิทธิบางประการ และการจำกัดสิทธิดังกล่าวต้องกระทบกระเทือนต่อประชาชนผู้ครอบครองทำประโยชน์ให้น้อยที่สุด

2) ที่ดินปฏิรูปที่ดิน

พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 มาตรา 6 ให้อำนาจรัฐในการกำหนดเขตปฏิรูปที่ดิน และนำที่ดินในเขตปฏิรูปดังกล่าวจัดให้แก่เกษตรกรผู้ไม่มีที่ดินของตนเอง หรือเกษตรกรที่มีที่ดินเล็กน้อยไม่เพียงพอแก่การครองชีพ มาตรา 7 มาตรา 8 ให้สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมสังกัดในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ มีวัตถุประสงค์ จัดหาที่ดินเพื่อกำหนดให้เป็นปฏิรูป และจัดสรรที่ดินให้กับเกษตรกรที่ไม่มีที่ทำกิน

ที่ดินปฏิรูปที่ดินในปัจจุบัน มีการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ดินปฏิรูปโดยประชาชนที่ได้รับการจัดสรรที่ดินจากรัฐ โดยในการให้ใช้ประโยชน์ในที่ดินดังกล่าวจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่รัฐกำหนด เช่น การห้ามบุกรุกดินของรัฐเพิ่ม ห้ามใช้ที่ดินนอกวัตถุประสงค์ ซึ่งถ้าหากผิดเงื่อนไขที่กำหนด สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมอาจพิจารณาเพิกถอนการใช้ประโยชน์ในที่ดิน

ที่ดินปฏิรูปที่ดินพื้นที่ส่วนใหญ่ของที่ดินปฏิรูปที่ดินมีอยู่ทั่วประเทศไทย และพื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ติดกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์ สามารถมาจัดทำเป็นพื้นที่กันชนได้และมีความเป็นไปได้สูง โดยสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กำหนดให้พื้นที่ที่อยู่ในการครอบครองให้เป็นพื้นที่กัน มาตรา 19 (6) (12) คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมสามารถออกระเบียบในการกำหนดสิทธิในการครอบครองใช้ประโยชน์ในสัญญาใช้ประโยชน์ในที่ดินกับประชาชน ให้ประชาชนที่กินในที่ดินต้องมีหน้าที่ในการดูแลรักษาพื้นที่ดินที่ได้รับมอบและต้องไม่บุกรุกที่ดินเพิ่มเติมได้

สภาพปัญหาในการจัดทำพื้นที่กันชน คือ ที่ดินปฏิรูปเป็นที่ดินที่รัฐจัดสรรให้เกษตรกรที่ขาดแคลนที่ทำกิน หรือไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเอง โดยรัฐนำที่ดินที่สภาพเป็นป่าเสื่อมโทรมมาทำการจัดสรรให้แก่เกษตรกร โดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่รัฐกำหนด ในการจัดตั้งพื้นที่กันชนมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่า แต่ประชาชนยังสามารถใช้ประโยชน์ทำกินในที่ดินได้ ซึ่งเมื่อมีการจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชนแล้วประชาชนที่ใช้ประโยชน์ในที่ดินปฏิรูปจะมีผลกระทบกระเทือนในการใช้ประโยชน์ในที่ดิน และมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายให้จัดตั้งพื้นที่กันชนกำหนดขึ้นตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 มาตรา 19 (6) (12) ที่ให้อำนาจคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมสามารถออกระเบียบในการกำหนดสิทธิในการครอบครองใช้ประโยชน์ในสัญญาใช้ประโยชน์ในที่ดินกับประชาชน ดังนั้นในการจัดตั้งพื้นที่กันชนอาจที่จะตั้ง โดยกำหนดให้พื้นที่ดินบางส่วนที่ใกล้ชิดกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์จัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน หรือถ้ามีความจำเป็นที่จะต้องใช้ที่ดินปฏิรูปที่ประชาชนทิ้งแปลงอาจกำหนดให้ผู้ที่ใช้สิทธิครอบครองทำประโยชน์อยู่สามารถทำประโยชน์ในที่ดิน โดยอยู่ภายใต้เงื่อนไข การจำกัดสิทธิบางประการ

3) ที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1304 ได้ให้คำหมายของที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดิน คือ รวมทรัพย์สินทุกชนิดของแผ่นดินซึ่งใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน เช่น ที่ดินรกรางว่างเปล่า และที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืน หรือทอดทิ้ง หรือกลับมาเป็นของแผ่นดินโดยประการอื่นตามกฎหมายที่ดิน ทรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน เป็นต้นว่า ที่

ชายตลิ่ง ทางน้ำ ทางหลวง ทะเลสาบ มีอำเภอก และหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ในการดูแลตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 มาตรา 112

ที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินปัจจุบันมีการใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ โดยประชาชน เช่น การเลี้ยงสัตว์ หาของป่า ทำการเกษตร เป็นต้น ที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดิน มีปัญหาการใช้ประโยชน์ คือ มีการนำเอาที่ดินสาธารณะประโยชน์ไปใช้ตามความต้องการของผู้ใช้โดยไม่คำนึงถึงสภาพของพื้นที่และความเหมาะสมในการใช้ประโยชน์ แต่กลับใช้ประโยชน์เพื่อส่วนตนหรือครอบครัว เช่น การเปลี่ยนทางเดินน้ำเพื่อกั้นน้ำไว้ใช้เป็นประโยชน์ส่วนตนหรือพวกพ้อง การบุกรุก การใช้สิทธิเกินส่วนในพื้นที่

ที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินมาทำเป็นที่กันชน สามารถทำได้โดย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่ อำเภอก หรือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการดูแลพื้นที่สาธารณะประโยชน์ของแผ่นดินตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 มาตรา 112 ตลอดจนอนุญาตให้ประชาชนเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่สาธารณะสมบัติของแผ่นดิน โดยกำหนดการใช้ประโยชน์ในพื้นที่สาธารณะสมบัติของแผ่นดินเป็นที่กันชน และสามารถอนุญาตให้ประชาชนได้เข้าทำประโยชน์ได้ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด

สภาพปัญหาในการจัดทำพื้นที่กันชน คือ ที่ดินสาธารณะสมบัติของแผ่นดินเป็นที่ดินที่มีลักษณะสงวนไว้เพื่อการใช้ประโยชน์ ซึ่งจะมีประชาชนที่อาศัยภายในบริเวณที่ดินสาธารณะ หรือพื้นที่ใกล้เคียงกับที่ดินสาธารณะได้เข้าไปทำประโยชน์ เช่น การเลี้ยงสัตว์ หาของป่า เป็นต้น ในการจัดตั้งพื้นที่กันชนมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่า แต่ประชาชนยังสามารถใช้ประโยชน์ทำกินในที่ดินได้ ซึ่งเมื่อมีการจัดตั้งเป็นที่กันชนแล้วประชาชนที่ใช้ประโยชน์ในที่ดินสาธารณะประโยชน์จะมีผลกระทบ กระกระทบเนื่องในการใช้ประโยชน์ในที่ดินสาธารณะประโยชน์ ซึ่งประชาชนทั่วไปสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ได้ และประชาชนในพื้นที่กันชนต้องมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายให้จัดตั้งพื้นที่กันชนกำหนดขึ้นตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พุทธศักราช 2457 มาตรา 112 ที่ให้อำนาจอำเภอก หรือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจในการกำหนดสิทธิการใช้ประโยชน์ในที่ดิน ดังนั้นในการจัดตั้งพื้นที่กันชนอาจที่จะต้องมีการกำหนดสิทธิการใช้ประโยชน์แก่ประชาชนว่าบุคคลใดมีสิทธิในการเข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่กันชน ซึ่งประชาชนที่จะเข้าไปใช้ประโยชน์มีทั้งผู้ที่อาศัยทำกิน หรือทำประโยชน์เดิมอยู่แล้ว และยังมีประชาชนทั่วไปที่ไม่ได้อยู่อาศัยที่อาจจะเข้าไปใช้ประโยชน์ในเชิงท่องเที่ยว หรือใช้ประโยชน์อื่นใด เป็นต้น

4) ที่ป่า

พระราชบัญญัติ ป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มาตรา 4 (1) ได้กำหนดคำนิยามของคำว่า “ป่า” คือ ที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน และมาตรา 4(16) ได้ให้คำนิยามของคำว่า “เจ้าพนักงาน” ซึ่งหมายความว่า เจ้าพนักงานป่าไม้ พนักงานป่าไม้ หรือผู้ซึ่งรัฐมนตรีได้แต่งตั้งให้มีหน้าที่ดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ และมาตรา 5 กำหนดให้รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้มีอำนาจในการแต่งตั้งเจ้าพนักงาน จึงทำให้กรมป่าไม้เป็นหน่วยงานรับผิดชอบซึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ มาตรา 6 มีวัตถุประสงค์ในการควบคุมการตัดไม้ แปรรูปไม้ และมาตรา 54 มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองดูแลพื้นที่ป่าที่อยู่ของต้นไม้

ที่ป่าตามมาตรา 54 ในปัจจุบันเอกชนไม่สามารถครอบทำประโยชน์ในที่ป่าได้ การใช้ประโยชน์จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจ และมาตรา 54 วรรคสอง ในการใช้ประโยชน์ต้องเป็นการที่กฎหมายกำหนด ปัญหาของที่ป่า คือ มีการบุกรุกเข้าไปทำประโยชน์ เช่น การใช้พื้นที่ทำเกษตรกรรม แสวงหาทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการดูแลแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการดำเนินคดีกับผู้ที่จะผิดต่อกฎหมาย

พื้นที่ป่าสามารถทำเป็นพื้นที่กันชนได้โดยนำที่ป่าที่ไม่มีความสมบูรณ์ทางธรรมชาติ และไม่ได้ใช้พื้นที่อนุรักษ์ตามกฎหมายอื่น เช่น พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 เป็นต้น มาจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน โดยมาตรา 54 ซึ่งให้อำนาจแก่กรมป่าไม้ ในการอนุญาตให้ใช้พื้นที่ป่าเพื่อทำประโยชน์ เว้นแต่พื้นที่ที่จำแนกเพื่อเกษตรกรรม และมาตรา 54 วรรคสอง ให้อำนาจแก่รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายฉบับนี้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่า ในการจัดตั้งพื้นที่กันชน กรมป่าไม้สามารถนำที่ดินดังกล่าวจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน โดยการออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขในการประโยชน์ในที่ดินเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน

สภาพปัญหาในการจัดทำพื้นที่กันชน คือ พื้นที่ป่าพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 เป็นพื้นที่นอกเหนือจากพื้นที่ของเอกชนที่ได้มีการครอบครองโดยชอบตามประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งโดยสภาพของที่ดินนั้นอาจจะมีพื้นที่ที่ไม่ได้ใกล้ชิดกับพื้นที่ป่าที่มีความสมบูรณ์ และบางพื้นที่อาจมีการอนุญาตให้ประชาชนเขาทำกินหรือทำประโยชน์ในพื้นที่ป่า การนำพื้นที่ป่ามาจัดทำเป็นพื้นที่กันชน ไม่สามารถใช้พื้นที่ป่าทั้งหมดมาจัดทำเป็นพื้นที่กันชนได้ ในการจัดตั้งพื้นที่กันชนมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อป้องกันการ บุกรุกพื้นที่ป่า แต่ประชาชนยังสามารถใช้ประโยชน์ทำกินในที่ดินได้ ซึ่งเมื่อมีการจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชนแล้วประชาชนที่ใช้ประโยชน์ในที่ป่าจะมีผลกระทบกระเทือนในการใช้ประโยชน์ในที่ดินกับประชาชนที่ได้รับอนุญาตให้ทำประโยชน์ และมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายให้จัดตั้งพื้นที่กันชนกำหนดขึ้นตามพระราชบัญญัติป่า

ไม้ พุทธศักราช 2484 มาตรา 54 ที่ให้อำนาจแก่กรมป่าไม้ ในการอนุญาตให้ใช้พื้นที่ป่าเพื่อทำประโยชน์ เว้นแต่พื้นที่ที่จำแนกเพื่อเกษตรกรรม และมาตรา 54 วรรคสอง ที่ให้อำนาจแก่รัฐมนตรีที่รักษาการตามกฎหมายฉบับนี้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่า ดังนั้นในการจัดตั้งพื้นที่กั้นชนอาชที่จัดตั้งโดยกำหนดให้พื้นที่ดินบางส่วนที่ใกล้ชิดกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์จัดตั้งเป็นพื้นที่กั้นชน หรือถ้ามีความจำเป็นที่จะต้องใช้พื้นที่ป่าที่ประชาชนทั้งแปลงอาจกำหนดให้ผู้ที่ใช้สิทธิครอบครองทำประโยชน์อยู่สามารถทำประโยชน์ในที่ดิน โดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขการจำกัดสิทธิบางประการ

5) ที่ป่าสงวนแห่งชาติ

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 6 มาตรา 7 ให้อำนาจรัฐในการกำหนดพื้นที่ให้เป็นพื้นที่ป่าสงวน มาตรา 4 กำหนดคานิยามของคำว่า “อธิบดี” หมายว่าอธิบดีกรมป่าไม้ มาตรา 5 ให้อำนาจรัฐมนตรีมีอำนาจในการแต่งตั้งเจ้าพนักงานให้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย กรมป่าไม้จึงหน่วยงานรับผิดชอบ มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองดูแลพื้นที่ป่าสงวนตามกฎหมายให้อำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการดูแล

ที่ป่าสงวนแห่งชาติ มาตรา 14 ในปัจจุบันการในปัจจุบันเอกชนไม่สามารถครอบทำประโยชน์ในที่ป่าได้ มาตรา 15 มาตรา 16 การใช้ประโยชน์จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจ และในการใช้ประโยชน์ต้องเป็นการที่กฎหมายกำหนด ปัญหาของที่ป่าสงวนแห่งชาติ คือมีการบุกรุกเข้าไปทำประโยชน์ เช่น การใช้พื้นที่ทำเกษตรกรรม แสวงหาทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการดูแลแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการดำเนินคดีกับผู้ละเมิดต่อกฎหมาย

ที่ป่าสงวนแห่งชาติมาจัดทำเป็นพื้นที่กั้นได้โดยนำพื้นที่ป่าสงวนที่มาภาพเป็นป่าเสื่อมโทรม หรืออาจเป็นที่ดิน มาตรา 16 ที่อธิบดีอนุญาตให้ประชาชนครอบครองทำประโยชน์ มาจัดทำเป็นพื้นที่กั้นชน โดยตามมาตรา 11(1) ให้อำนาจคณะกรรมการควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติประจำจังหวัด ในการกำหนดมาตรการในการควบคุมดูแล และการส่งเสริมการปลูกป่า รวมทั้งการฟื้นฟูสภาพป่าสงวนแห่งชาติ ให้สอดคล้องกับแนวทางที่อธิบดีกำหนด ทั้งนี้ แนวทางดังกล่าวต้องกำหนดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในพื้นที่ด้วย และมาตรา 16 วรรคสองให้อำนาจอธิบดีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการพิจารณาการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติมีอำนาจอนุญาตให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติได้ ในการจัดตั้งพื้นที่กั้นชน โดยคณะกรรมการควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติประจำจังหวัด ออกมาตรการในการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวน และอธิบดีอนุญาตให้ประชาชนเข้าทำประโยชน์ ตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดให้ใช้ประโยชน์

สภาพปัญหาในการจัดทำพื้นที่กันชน คือ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเป็นพื้นที่และเป็นพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดกับพื้นที่ป่าที่มีความสมบูรณ์ และกฎหมายประสงค์ที่สงวนรักษาไว้เพื่อการใช้ประโยชน์ โดยในการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อน และกรมป่าไม้ได้อนุญาตให้ประชาชนที่ขออนุญาตใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าสงวนได้รับเข้าครอบครองทำประโยชน์อยู่ในพื้นที่ป่าสงวน ที่มีสภาพเสื่อมโทรมที่รัฐยังไม่ได้มีการจัดสรรตามกฎหมายอื่น ในการจัดตั้งพื้นที่กันชนมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่า แต่ประชาชนยังสามารถใช้ประโยชน์ทำกินในที่ดินได้ ซึ่งเมื่อมีการจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชนแล้วประชาชนที่ใช้ประโยชน์ในที่พื้นที่ป่าจะมีผลกระทบกระเทือนในการใช้ประโยชน์ในที่ดิน และมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายให้จัดตั้งพื้นที่กันชนกำหนดขึ้น พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 มาตรา 11 (1) ให้อำนาจคณะกรรมการควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติประจำจังหวัด ในการกำหนดมาตรการในการควบคุมดูแล และการส่งเสริมการปลูกป่า รวมทั้งการฟื้นฟูสภาพป่าสงวนแห่งชาติ ให้สอดคล้องกับแนวทางที่อธิบดีกำหนด ทั้งนี้ แนวทางดังกล่าวต้องกำหนดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในพื้นที่ด้วย และมาตรา 16 วรรคสองให้อำนาจอธิบดีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการพิจารณาการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติมีอำนาจอนุญาตให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติได้ ดังนั้นในการจัดตั้งพื้นที่กันชนอาจที่จะตั้งโดยกำหนดให้พื้นที่ดินบางส่วนที่ใกล้ชิดกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์จัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน หรือถ้ามีความจำเป็นที่จะต้องใช้ที่พื้นที่ป่าที่ประชาชนทิ้งแปลงอาจกำหนดให้ผู้ที่ใช้สิทธิครอบครองทำประโยชน์อยู่สามารถทำประโยชน์ในที่ดินโดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขการจำกัดสิทธิบางประการ

6) ที่อุทยานแห่งชาติ

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มาตรา 6 ให้อำนาจรัฐในการกำหนดพื้นที่ให้เป็นอุทยานแห่งชาติ มาตรา 4 ได้กำหนดคำนิยามคำว่า “อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มาตรา 5 ให้รัฐมนตรีมีอำนาจในการแต่งตั้งเจ้าพนักงานให้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จึงเป็นหน่วยงานรับผิดชอบมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองดูแลพื้นที่อุทยานแห่งชาติตามกฎหมายให้อำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการดูแล

ที่อุทยานแห่งชาติ มาตรา 19 ในปัจจุบันเอกชนไม่สามารถรอบทำประโยชน์ในที่ป่าได้ มาตรา 22 การใช้ประโยชน์จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจ และในการใช้ประโยชน์ต้องเป็นการที่กฎหมายกำหนด ปัญหาของที่อุทยานแห่งชาติ คือ มีการบุกรุกเข้าไปทำประโยชน์ เช่น การใช้พื้นที่ทำเกษตรกรรม แสวงหาทรัพยากรธรรมชาติ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์

ป่า และพันธุ์พืช ไม่ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการดูแลแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการดำเนินคดีกับผู้ละเมิดต่อกฎหมาย

ที่อุทยานแห่งชาติมาจัดทำเป็นพื้นที่กันได้นั้นโดยนำที่ดินของอุทยานแห่งชาติบางส่วนด้านนอกสุดของพื้นที่อุทยานแห่งชาติและอยู่ติดกับที่ดินที่มีการครอบครองตามกฎหมายอื่น โดยมาตรา 16 (4) คณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ พิจารณาให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการออกกฎกระทรวง ประกาศ หรือระเบียบที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ โดยกำหนดให้มีพื้นที่กันชน มาตรา 18 กำหนดแผนบริหารจัดการใช้ที่ดินเพื่อเสนออธิบดีให้ความเห็นชอบ และมาตรา 20 มาตรา 22 ให้อำนาจกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีอำนาจหน้าที่ในการดูแล และอนุญาตให้ประชาชนได้เข้าใช้ประโยชน์

มีสภาพปัญหาในการจัดทำพื้นที่กันชน คือ พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่เขตอนุรักษ์ที่มีความอุดมสมบูรณ์และรัฐต้องการอนุรักษ์ให้คงอยู่ และไม่อนุญาตให้ครอบครองที่ดินในการทำประโยชน์ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ แต่อาจอนุญาตในกรณี พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มาตรา 22 การอนุญาตดังกล่าวให้กระทำเฉพาะเพื่อการสำรวจการศึกษา การวิจัย หรือการทดลองทางวิชาการ การถ่ายทำภาพยนตร์ วิทยทัศน์ หรือสารคดี การถ่ายภาพ การศึกษาธรรมชาติ การบำรุงรักษาโครงสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐาน หรือเพื่อความมั่นคงทางพลังงาน หรือการท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์ และไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่ออุทยานแห่งชาติ ในการจัดตั้งพื้นที่กันชนตามวิธีการที่กำหนดให้เป็นพื้นที่กันชนของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 มาตรา 16 (4) ที่ให้อำนาจคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ พิจารณาให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการออกกฎกระทรวง ประกาศ หรือระเบียบที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ โดยกำหนดให้มีพื้นที่กันชน ตามมาตรา 18 กำหนดแผนบริหารจัดการใช้ที่ดินเพื่อเสนออธิบดีให้ความเห็นชอบ จะทำให้ประชาชนไม่อาจเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ และใช้ประโยชน์ในพื้นที่กันชน เนื่องจากพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ตามมาตรา 25 ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานให้เพียงร้องขอให้ประชาชนเข้ามาช่วยเหลือหรือป้องกันภัยอันตรายแก่บุคคลหรือชุมชน เพื่อรักษาสภาพธรรมชาติ ระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือเพื่อป้องกันภัยพิบัติอันเป็นสาธารณะ ในกรณีที่น่าเป็นห่วงเท่านั้น

7) ที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 มาตรา 47 ให้อำนาจรัฐในการกำหนดพื้นที่ให้เป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า มาตรา 4 ได้กำหนดคำนิยามคำว่า “อธิบดี” หมายความว่า อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มาตรา 5 ให้รัฐมนตรีมีอำนาจในการแต่งตั้งเจ้าพนักงานให้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จึงเป็น

หน่วยงานรับผิดชอบ มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองดูแลพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าตามกฎหมายให้อำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการดูแล

ที่เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า มาตรา 53 มาตรา 55 ในปัจจุบันเอกชนไม่สามารถครอบทำประโยชน์ในที่ป่าได้ มาตรา 53 วรรคสอง มาตรา 55 วรรคสาม กำหนดการใช้ประโยชน์จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจ และในการใช้ประโยชน์ต้องเป็นการที่กฎหมายกำหนดปัญหาของที่เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า คือ มีการบุกรุกเข้าไปทำประโยชน์ เช่น การใช้พื้นที่ทำเกษตรกรรม แสวงหาทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการดูแลแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการดำเนินคดีกับผู้ที่จะผิดต่อกฎหมาย

การนำที่เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่ามาจัดทำเป็นพื้นที่กันได้นั้นโดยนำที่ดินของเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าบางส่วนด้านนอกสุดของเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าและอยู่ติดกับที่ดินที่มีการครอบครองตามกฎหมายอื่น โดยมาตรา 57 ได้ให้อำนาจหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อนุญาตในการจัดทำโครงการที่มีส่วนร่วมกับประชาชน เพื่อให้การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติเป็นไปอย่างสมดุลและยั่งยืน ตามหลักวิชาการ วัฒนธรรม และวิถีชุมชน เสนอต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบเมื่อคณะกรรมการให้ความเห็นชอบ โครงการนั้นแล้ว อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ซึ่งจะเป็นดำเนินการจัดทำเป็นพื้นที่กันชนเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการดังกล่าวได้ โดยมีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีอำนาจหน้าที่ในการดูแล และอนุญาตให้ประชาชนได้เข้าใช้ประโยชน์

มีสภาพปัญหาในการจัดทำพื้นที่กันชน คือ พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่เขตอนุรักษ์ที่รัฐต้องการที่จะอนุรักษ์ความสมบูรณ์ของป่าเพื่อให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า และไม่อนุญาตให้ครอบครองที่ดินในการทำประโยชน์ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ แต่อาจอนุญาตได้ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ในการจัดตั้งพื้นที่กันชนตามวิธีการที่กำหนดให้เป็นพื้นที่กันชนของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 มาตรา 57 ที่ให้อำนาจหัวหน้าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อนุญาตในการจัดทำโครงการที่มีส่วนร่วมกับประชาชน เพื่อให้การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติเป็นไปอย่างสมดุลและยั่งยืน ตามหลักวิชาการ วัฒนธรรม และวิถีชุมชน เสนอต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบเมื่อคณะกรรมการให้ความเห็นชอบ โครงการนั้นแล้ว อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ซึ่งจะเป็นดำเนินการจัดทำเป็นพื้นที่กันชนเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการดังกล่าวได้ แต่ในการจัดตั้งพื้นที่กันชนดังกล่าว จะทำให้ประชาชนไม่อาจเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่ และใช้ประโยชน์ในพื้นที่กันชน เนื่องจากพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ตามมาตรา

56 ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานให้เพียงร้องขอให้ประชาชนเข้ามาช่วยเหลือหรือป้องกันอันตรายแก่บุคคลหรือชุมชน เพื่อรักษาสภาพธรรมชาติ ระบบนิเวศ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือเพื่อป้องกันภัยพิบัติอันเป็นสาธารณะ ในกรณีที่น่าเป็นเร่งด่วนเท่านั้น

8) ที่ป่าชุมชน

พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 มาตรา 31 ให้สิทธิแก่ประชาชนในการจัดตั้งป่าชุมชนนอกพื้นที่เขตอนุรักษ์ มาตรา 4 กำหนดคำนิยามคำว่า “อริบดี” มีความหมายว่า อริบดีกรมป่าไม้ มาตรา 5 ให้รัฐมนตรีมีอำนาจในการแต่งตั้งเจ้าพนักงานให้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย กรมป่าไม้เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ มาตรา 6 กำหนดวัตถุประสงค์ประสงค์ในการคุ้มครองดูแลพื้นที่ป่าชุมชนตามอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการดูแล

ที่ป่าชุมชน มาตรา 31 มาตรา 32 ได้กำหนดวิธีการในการจัดตั้งป่าชุมชน โดยให้ประชาชนมีหน้าที่ในการดูแลรักษาพื้นที่ป่าชุมชน โดยมีองค์กรของรัฐควบคุมดูแล ภายในพื้นที่ป่าชุมชนมีกฎ ระเบียบและข้อบังคับ ตลอดจนสิทธิและหน้าที่ของสมาชิกป่าชุมชนที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย

การนำที่ป่าชุมชนมาจัดทำเป็นพื้นที่กันได้อ มาตรา 31 มาตรา 32 โดยประชาชนโดยคณะบุคคลได้ยื่นคำร้องเพื่อขอจัดตั้งเป็นป่าชุมชน และถ้าป่าชุมชนนั้นอยู่ติดพื้นที่ป่าอนุรักษ์ก็สามารถใช้พื้นที่ป่าชุมชนเป็นพื้นที่กันได้อ มาตรา 43 เมื่อประกาศเป็นพื้นที่กันชนแล้วจะมีการดำเนินการจัดการโดยคณะกรรมการจัดการป่าชุมชน และมาตรา 44 (2) (3) ได้ให้อำนาจคณะกรรมการจัดป่าชุมชนออกข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน หลักเกณฑ์การรับบุคคลเป็นสมาชิกป่าชุมชน และการจัดการทรัพย์สินส่วนกลางของป่าชุมชนดูแลรักษาป่าชุมชน บำรุงและฟื้นฟูป่าชุมชน ส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้และสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพในป่าชุมชน และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ป่าชุมชน ซึ่งสามารถจัดตั้งให้สอดคล้องกับแนวคิดของพื้นที่กันชนได้

สภาพปัญหาในการจัดทำพื้นที่กันชน คือ ป่าชุมชนเป็นการจัดตั้งขึ้นเพื่อให้ประชาชนและรัฐได้มีส่วนร่วมร่วมในการจัดการป่าที่อยู่ในพื้นที่เขตอนุรักษ์ โดยให้ชุมชนหรือบุคคลที่รวมกลุ่มเป็นคณะบุคคลได้เสนอเพื่อขออนุญาตในการจัดตั้งป่าชุมชนและดำเนินกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์ ฟื้นฟูความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ป่าชุมชน พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. 2562 มาตรา 43 ให้อำนาจคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนเป็นผู้มีหน้าบริหารจัดการพื้นที่ป่าชุมชน มาตรา 44 (2) (3) ได้ให้อำนาจคณะกรรมการจัดป่าชุมชนออกข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน หลักเกณฑ์การรับบุคคลเป็นสมาชิกป่าชุมชนซึ่งพื้นที่ในการจัดทำนั้นจะต้องเป็นป่าสภาพแห่งความอุดมสมบูรณ์ ดังนั้นการพื้นที่ในการจัดตั้งป่าของป่าชุมชนอาจเป็นพื้นที่ที่ไม่ได้อยู่ติดกับ

พื้นที่อนุรักษ์ และแนวคิดของพื้นที่กันชนนั้นพื้นที่ที่จะนำมาจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชนไม่จำเป็นจะต้องเป็นพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ เช่นนี้พื้นที่ป่าชุมชนยังไม่อาจครอบคลุมถึงพื้นที่เขตอนุรักษ์ได้ทั้งหมด

จากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งพื้นที่กันชนในที่ดินของรัฐ พบว่าที่ดินของรัฐสามารถนำมาจัดเป็นพื้นที่กันชนได้ ซึ่งจะต้องมีการดำเนินการตามกฎหมายที่ให้อำนาจในการดูแลที่ดินและใช้ประโยชน์ในที่ดิน ซึ่งจะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับและกฎหมายแต่ละฉบับมีวัตถุประสงค์ในการใช้ประโยชน์ที่มีความแตกต่างกันทำให้ปัญหาในการใช้ที่ดินของรัฐในการจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชนจะทำให้มีหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดตั้งพื้นที่กันชนชน อีกทั้งยังมีการใช้ประโยชน์ในที่ดินที่มีวัตถุประสงค์แตกต่างกัน หากใช้กฎหมายที่บังคับใช้ในปัจจุบันและหน่วยงานที่มีอยู่จะทำให้การจัดพื้นที่กันชนทำได้ยาก และที่ดินของรัฐที่เป็นพื้นที่ป่าตามพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 พื้นที่ป่าสงวนตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พื้นที่อุทยานแห่งชาติตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 เป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่มีกฎหมายเฉพาะในการดูแลพื้นที่อยู่แล้ว และเป็นพื้นที่ที่พื้นที่กันชนมีเป้าหมายในการที่จะป้องกันการบุกรุกเข้าไปทำประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าว การนำพื้นที่ดังกล่าวมาจัดทำเป็นพื้นที่กันชนจึงอาจขัดกับแนวความคิดในการจัดตั้งพื้นที่กันชน และที่ดินพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518 ที่ดินพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นที่กฎหมายอนุญาตให้ประชาชนเข้าทำประโยชน์ตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด และที่ดินสาธารณะประโยชน์ซึ่งเป็นที่ดินที่สงวนไว้ให้ประชาชนทั่วไปได้ใช้ประโยชน์ ย่อมทำให้ประชาชนได้รับผลกระทบกระเทือนจากการใช้ประโยชน์ในที่ดิน การจัดตั้งพื้นที่กันชนซึ่งเป็นการใช้ที่ดินของรัฐในการจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชนซึ่งมีกฎหมายให้อำนาจแก่หน่วยงานรัฐในการดูแล ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาการมีกฎหมายพื้นที่กันชนทับซ้อนกับกฎหมายเดิมจะทำให้เกิดปัญหาในการนำที่ดินของรัฐมาจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน ดังนั้นในการนำที่ดินของรัฐมาจัดทำเป็นพื้นที่กันชนจึงต้องให้หน่วยงานของรัฐที่ดูแลที่ดินให้ความยินยอมหรือให้ความเห็นเสียก่อน และมีมาตรการในการส่งเสริมให้ประชาชนที่ใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐตามกฎหมายมีส่วนร่วมในการดำเนินนำที่ดินมาจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน และมาวิธีการชดเชยการเสียดสิทธิประโยชน์ในที่ดินให้แก่ผู้ใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ และให้สิทธิประโยชน์แก่ชุมชนที่เป็นที่ตั้งของพื้นที่กันชน ซึ่งอาจจะเป็นการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่กันชนและมีส่วนในการใช้ประโยชน์ในพื้นที่กันชน

1.2 ที่ดินเอกชน

ที่ดินของเอกชน คือ ที่ดินที่มีการได้มาหรือการครอบครองโดยชอบตามประมวลกฎหมายที่ดิน ตามประมวลกฎหมายที่ดินได้แบ่งที่ดินของเอกชนที่สามารถครอบครองได้ดังนี้

1) ที่ดินมีโฉนด

ประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 56 ได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการออกโฉนดที่ดินตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด อันเป็นเอกสารที่แสดงถึงการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดิน เจ้าของกรรมสิทธิ์ย่อมมีสิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 ในการที่จะใช้สอย จำหน่าย ติดตามเอาคืน ตลอดจนการหวงกันไม่ให้บุคคลอื่นเข้ามายุ่งเกี่ยวกับที่ดิน

ที่ดินมีโฉนดโดยสภาพเจ้าของที่ดินจะมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน ย่อมมีสิทธิเหนือที่ดิน ตลอดจนหวงกันไม่ให้บุคคลอื่นเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับที่ดินตนเองได้

การนำที่ดินมีโฉนดมาจัดทำพื้นที่กันชน สามารถทำได้โดยเจ้าของที่ดินยินยอมที่จะให้นำที่ดินมาจัดทำเป็นพื้นที่กันชน หรือรัฐเวนคืนตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนที่ดิน พ.ศ. 2562 มาตรา 7 ซึ่งเป็นการเวนคืนมาเพื่อจัดทำเป็นพื้นที่กันชนเป็นกรณีเพื่อประโยชน์สาธารณะ รัฐจึงสามารถเวนคืนที่ดินของเอกชนได้

สภาพปัญหาในการจัดทำพื้นที่กันชน คือ ที่ดิน โฉนดที่อยู่ใกล้หรือติดกับพื้นที่อนุรักษ์ มีเป็นจำนวนน้อย และมีเจ้าของผู้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินเจ้าของกรรมสิทธิ์ย่อมมีสิทธิในการที่หวงกันหรือไม่ให้ความยินยอมที่จะให้ที่ดินเพื่อที่จะจัดทำพื้นที่กันชน ในการจัดตั้งพื้นที่กันชนมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่า แต่ประชาชนยังสามารถใช้ประโยชน์ทำกินในที่ดินได้ ซึ่งเมื่อมีการจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชนแล้วประชาชนที่ใช้ประโยชน์ในที่ดินมีโฉนดจะมีผลกระทบกระเทือนในการใช้ประโยชน์ในที่ดิน และมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายให้จัดตั้งพื้นที่กันชนกำหนดขึ้น ดังนั้นในการจัดตั้งพื้นที่กันชนอาจที่จะตั้งโดยกำหนดให้พื้นที่ดินบางส่วนที่ใกล้ชิดกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์จัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน หรือถ้ามีความจำเป็นที่จะต้องใช้ที่ดินมีโฉนดที่ประชาชนทั้งแปลงอาจกำหนดให้ผู้ที่ใช้สิทธิครอบครองทำประโยชน์อยู่สามารถทำประโยชน์ในที่ดิน โดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขการจำกัดสิทธิบางประการ และการจำกัดสิทธิดังกล่าวต้องกระทบกระเทือนต่อประชาชนผู้ครอบครองทำประโยชน์ให้น้อยที่สุด และต้องคำนึงถึงแนวคิดหลักการได้สัดส่วนที่รัฐมีความจำเป็นในการที่จะนำที่ดินของเอกชนมาจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชนนั้นมีความเหมาะสมและได้สัดส่วนหรือไม่ ที่ดินของเอกชนมีจำนวนน้อยมากที่มีความใกล้ชิดกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ดังนั้นจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเวนคืนที่ดินของเอกชน แต่ควรที่จะใช้มาตรการการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการที่จะยินยอมนำที่ดินมาจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน และในการจัดตั้งพื้นที่กันชนในที่ดินของเอกชนนั้น ยังไม่มีหน่วยงานใดของรัฐที่จะมี

อำนาจหน้าที่ในการรับผิดชอบโดยตรงในการที่จะดำเนินการเวนคืน จัดตั้งพื้นที่กันชน และบริหารจัดการพื้นที่กันชน

2) ที่ดินมีหนังสือรับรองการทำประโยชน์ในที่ดิน

ประมวลกฎหมายที่ดินมาตรา 56 ได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐในการออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด อันเป็นเอกสารที่แสดงถึงสิทธิครอบครองในที่ดิน เจ้าของที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์มีสิทธิครอบครองยอมสิทธิในการที่ดินที่จะทำประโยชน์ หรือหวงกันไม่ให้บุคคลอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องกับที่ดิน

ที่ดินมีหนังสือรับรองการทำประโยชน์ในที่ดิน โดยสภาพเจ้าของที่ดินจะมีสิทธิครอบครองในที่ดิน ซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1367 บุคคลใดยึดถือทรัพย์สินโดยเจตนาจะยึดถือเพื่อตน ท่านว่าบุคคลนั้นได้ซึ่งสิทธิครอบครอง และมาตรา 1373 ถ้าทรัพย์สินเป็นอสังหาริมทรัพย์ที่ได้จัดไว้ในทะเบียนที่ดิน ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าบุคคลผู้มีชื่อในทะเบียนเป็นผู้มีสิทธิครอบครอง ดังนั้นเจ้าของที่ดินมีหลักฐานเป็นหนังสือรับการทำประโยชน์ย่อมมีสิทธิเหนือที่ดินตลอดจนหวงกันไม่ให้บุคคลอื่นเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับที่ดินตนเองได้

การนำที่ดินมีหนังสือรับรองการทำประโยชน์ในที่ดินมาจัดทำพื้นที่กันชนได้โดยเจ้าของที่ดินยินยอมที่จะให้นำที่ดินมาจัดทำเป็นพื้นที่กันชน หรือรัฐเวนคืนด้วยพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนที่ดิน พ.ศ. 2562 มาตรา 7 ซึ่งเป็นการเวนคืนมาเพื่อจัดทำเป็นพื้นที่กันชนเป็นกรณีเพื่อประโยชน์สาธารณะ รัฐจึงสามารถเวนคืนที่ดินของเอกชนได้

สภาพปัญหาในการจัดทำพื้นที่กันชน คือ ที่ดินมีหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่อยู่ใกล้หรือติดกับพื้นที่อนุรักษ์ มีเป็นจำนวนน้อย และมีเจ้าของผู้มีสิทธิครอบครองทำประโยชน์ในที่ดิน เจ้าของที่ดินยอมมีสิทธิในการที่หวงกันหรือไม่ให้ความยินยอมที่จะให้ที่ดินเพื่อที่จะจัดทำพื้นที่กันชน ในการจัดตั้งพื้นที่กันชนมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่า แต่ประชาชนยังสามารถใช้ประโยชน์ทำกินในที่ดินได้ ซึ่งเมื่อมีการจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชนแล้วประชาชนที่ใช้ประโยชน์ในที่ดินมีหนังสือรับรองการทำประโยชน์จะมีผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์ในที่ดิน และมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายให้จัดตั้งพื้นที่กันชนกำหนดขึ้น ดังนั้นในการจัดตั้งพื้นที่กันชนอาจที่จะตั้งโดยกำหนดให้พื้นที่ดินบางส่วนที่ใกล้ติดกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์จัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน หรือถ้ามีความจำเป็นที่จะต้องใช้ที่ดินมีหนังสือรับรองการทำประโยชน์ที่ประชาชนทั้งแปลงอาจกำหนดให้ผู้ที่ใช้สิทธิครอบครองทำประโยชน์อยู่สามารถทำประโยชน์ในที่ดินโดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขการจำกัดสิทธิบางประการ และการจำกัดสิทธิดังกล่าวต้องกระทบต่อประชาชนผู้ครอบครองทำประโยชน์ให้น้อยที่สุด และต้องคำนึงถึงแนวคิดหลักการได้สัดส่วนที่รัฐมีความจำเป็นในการที่จะนำที่ดินของเอกชนมาจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชนนั้นมีความเหมาะสมและได้

สัดส่วนหรือไม่ ที่ดินของเอกชนมีจำนวนน้อยมากที่มีความใกล้ชิดกับกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ดังนั้นจึงไม่ความจำเป็นที่จะต้องเวนคืนที่ดินของเอกชนแต่ควรที่จะใช้มาตรการการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการที่จะยินยอมนำที่ดินมาจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน และในการจัดตั้งพื้นที่กันชนในที่ดินของเอกชนนั้น ยังไม่มีหน่วยงานใดของรัฐที่จะมีอำนาจหน้าที่ในการรับผิดชอบ โดยตรงในการที่จะดำเนินการเวนคืน จัดตั้งพื้นที่กันชน และบริหารจัดการพื้นที่กันชน

3) การได้มาซึ่งที่ดินของของเอกชน

พระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนและการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายที่ให้อำนาจรัฐในการเวนคืนที่ดิน และได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์ของเอกชน เนื่องจากมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ที่ดินของเอกชน โดยมาตรา 6 กำหนดให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ มาตรา 4 กำหนดคานี้ยามคำว่า “เจ้าหน้าที่” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจหน่วยงานอื่นของรัฐ หรือบุคคลอื่นใดผู้กระทำการเพื่อประโยชน์ของรัฐ ซึ่งมีหน้าที่และอำนาจในการเวนคืน หรือควบคุมการเวนคืน ดังนั้นหน่วยงานใดที่มีความประสงค์ในการใช้ที่ดินของเอกชนจึงมีหน้าที่ในการเวนคืน หรือควบคุมการเวนคืน

การเวนคืนที่ดินของเอกชนเพื่อจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชนสามารถทำได้โดย มาตรา 7 ให้อำนาจรัฐเมื่อมีความจำเป็นที่จะต้องได้มาซึ่งที่ดินเพื่อการอันจำเป็นในกิจการสาธารณูปโภคการป้องกันประเทศ การได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ หรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น ซึ่งประโยชน์สาธารณะ ให้หมายความรวมถึงการผังเมือง การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การพัฒนาการเกษตร การปฏิรูปที่ดิน การจัดรูปที่ดิน การอนุรักษ์โบราณสถานและแหล่งทางประวัติศาสตร์ การอุตสาหกรรม และการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งพื้นที่กันชนเป็นการได้ที่ดินของเอกชนมาเพื่อการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการตามมาตรา 8 โดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ตามมาตรา 8 วรรคสี่ เมื่อมีการตราพระราชกฤษฎีกาแล้ว ให้เป็นหน้าที่ของสำนักงบประมาณจัดสรรเงินค่าทดแทนที่จะต้องจ่ายตามพระราชบัญญัตินี้เสนอพร้อมกับการเสนอร่างพระราชกฤษฎีกาต่อ และมาตรา 37 รัฐจะต้องจ่ายเงินทดแทนซึ่งได้แก่ เงินค่าทดแทนสำหรับกรณีเวนคืนเฉพาะที่ดินให้ประกอบด้วยค่าที่ดิน ค่ารื้อถอนค่าขนย้าย ค่าปลูกสร้างโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างใหม่และอสังหาริมทรัพย์อื่นอันติดอยู่กับที่ดิน และค่าเสียหายอื่นอันเกิดจากการที่เจ้าของต้องออกจากที่ดินที่เวนคืน

สภาพปัญหาในการเวนคืนที่ดินของเอกชน คือ ในการเวนคืนที่ดินของเอกชนจะต้องมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการเวนคืน และควบคุมการเวนคืนที่ดินของเอกชน จากการวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งพื้นที่กันชน ในที่ดินของของรัฐและที่ดินของเอกชน พบว่า ใน

ที่ดินของรัฐมีหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการรับผิดชอบในการดูแลและใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ ส่วนที่ดินของเอกชนจะต้องมีหน่วยงานที่รับผิดชอบเป็นการเฉพาะในการเวนคืน และควบคุมการเวนคืน ซึ่งพื้นที่กันชนยังไม่มีกฎหมายให้อำนาจหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งให้รับผิดชอบโดยตรง ดังนั้นในการเวนคืนที่ดินของเอกชน จึงยังไม่มีหน่วยโดยตรงที่รับผิดชอบ

จากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งพื้นที่กันชนในที่ดินเอกชน พบว่าที่ดินของเอกชนที่ประมวลกฎหมายที่ให้กรรมสิทธิ์ในที่ดินและสิทธิครอบครองตามที่ดินมีโฉนด และที่ดินมีหนังสือรับรองการทำประโยชน์ในที่ดิน ที่ดินดังกล่าวการได้มาเพื่อจัดทำเป็นพื้นที่กันชนจะต้องเวนคืนที่ดินเพื่อให้ที่ดินกลับคืนมาเป็นของรัฐจึงสามารถจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชนได้ หรือในกรณีที่เจ้าของที่ดินยินยอมให้ใช้ที่ดินเพื่อจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน ซึ่งทั้งสองวิธีเป็นกรณีที่กระทบต่อสิทธิในการครอบครองทำประโยชน์ของประชาชน ดังนั้นในการเวนคืนที่ดินของประชาชนนั้นจึงต้องคำนึงถึงแนวคิดหลักการได้สัดส่วนที่จะเป็นเครื่องมือในการกำหนดการใช้อำนาจของรัฐให้อยู่ในกรอบวัตถุประสงค์ เมื่อพิจารณาส่วนได้ส่วนเสียในการนำที่ดินของประชาชนที่ติดกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์ซึ่งมีจำนวนน้อยและประชาชนจะมีความคุ้มค่าการต่อเวนคืนที่ดินของเอกชนหรือไม่ และถ้าหากนำหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนมาวิเคราะห์ประกอบกันแล้วเห็นว่า การนำที่ดินของประชาชนมาจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชนโดยวิธีการเวนคืนที่ดินที่ปรากฏว่ามีที่ดินของประชาชนเป็นจำนวนน้อย และจะทำให้ประชาชนได้รับผลกระทบกระเทือนสิทธิจึงเป็นการไม่คุ้มค่าที่จะนำที่ดินของประชาชนมาจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชนโดยวิธีการเวนคืนที่ดิน รัฐควรที่จะมีมาตรการในการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยในการดูแลพื้นที่ ให้สิทธิในการใช้ประโยชน์ในพื้นที่กันชน หรือมาตรการอื่น ๆ อันไม่ใช่ตัวเงิน เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ประชาชนยินยอมที่จะนำที่ดินมาจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน

ปัญหาอีกประการในการจัดตั้งพื้นที่กันชนในที่ดินเอกชน คือ ในการเวนคืนที่ดินหน่วยงานใดจะเป็นหน่วยงาน ซึ่งในการเวนคืนนั้นจะต้องมีกฎหมายให้อำนาจในการให้หน่วยงานของรัฐหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งมีหน้าที่ในการดำเนินการเวนคืน และจะต้องมีหน่วยงานที่มีอำนาจในการดูแลพื้นที่กันชน ย่อมเป็นปัญหาที่หน่วยงานใดจะมีอำนาจในการรับผิดชอบซึ่งถ้าหากจะให้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งรับผิดชอบในการเวนคืนที่ดินก็จะต้องมีกฎหมายในการให้อำนาจเพื่อใช้อำนาจในการเวนคืนที่ดิน การจัดพื้นที่กันชนแม้ว่าจะเป็นการเวนคืนที่ดินเพื่อประโยชน์สาธารณะก็ตาม แต่ก็ต้องมีกฎหมายให้อำนาจในการจัดการตามกฎหมายด้วย ซึ่งในปัจจุบันกฎหมายที่ให้อำนาจในการเวนคืนและดูแลพื้นที่กันชนยังไม่มีหน่วยงานใดมีอำนาจดังกล่าว

การได้มาซึ่งที่ดินมีความสำคัญอย่างมากในการจัดตั้งพื้นที่กันชน ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่าพื้นที่กันชนสามารถที่จะนำเอาพื้นที่ดินที่เป็นของรัฐ คือ ที่ราชพัสดุ ที่ปฏิรูปที่ดิน ที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน ที่ป่า ที่ป่าสงวนแห่งชาติ ที่อุทยานแห่งชาติ ที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ที่ป่าชุมชน

ส่วนที่ดินที่เป็นของเอกชน คือ ที่ดินมีโฉนด ที่ดินมีหนังสือรับรองการทำประโยชน์ในที่ดิน ที่ดินเหล่านี้ย่อมสามารถนำมาเป็นพื้นที่กันชนได้

3. กฎหมายต่างประเทศ

1. สหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล

มีกฎหมายระเบียบการจัดการพื้นที่กันชน (Buffer Zone Management Rules, 2052, 1996 พ.ศ. 2539) ซึ่งมีการจัดการพื้นที่กันชนดังนี้

1.1 การกำหนดพื้นที่กันชนและการจัดตั้งพื้นที่กันชน

ในการกำหนดพื้นที่กันชนของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล จะพิจารณาจาก พื้นที่อุทยานแห่งชาติและพื้นที่อนุรักษ์ ที่มีแนวโน้มที่จะได้รับผลกระทบ สถานการณ์ทางภูมิศาสตร์ของอุทยานและพื้นที่อนุรักษ์ สถานะของหมู่บ้านและการตั้งถิ่นฐานที่ตั้งอยู่ในอุทยานแห่งชาติและพื้นที่อนุรักษ์ พื้นที่ที่อาจจะปฏิบัติและเหมาะสมจากจุดของการจัดการของเขตพื้นที่กันชน ดังนั้นในการกำหนดพื้นที่กันชนของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาลจึงมีการกำหนดตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ และในการจัดตั้งพื้นที่กันชนจะดำเนินการโดยที่ประชาชนในพื้นที่ที่มีความต้องการจัดตั้งพื้นที่กันชนได้ทำแผนจัดการพื้นที่กันชน โดยมีสาระสำคัญ คือ พื้นที่ที่จะจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน ซึ่งต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ของรัฐหรือพื้นที่ของเอกชน แผนการดำเนินการในพื้นที่กันชน เป็นต้น โดยยื่นแผนเพื่อเสนอต่อหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบ และเมื่อพิจารณาและได้รับอนุญาตจะต้องมีกระบวนการในการบริหารจัดการพื้นที่กันชน

1.2 มาตรการที่นำมาใช้ในพื้นที่กันชน

มาตรการที่จะนำมาใช้ในพื้นที่กันชนคณะผู้จัดตั้งพื้นที่กันชนจะต้องระบุไว้ในแผนที่จะขออนุญาตจัดตั้งพื้นที่กันชน ซึ่งจะต้องระบุถึงมาตรการและการบริหารจัดการพื้นที่กันชน แผนดังกล่าวจะต้องเป็นแผนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการใช้ประโยชน์ที่สมดุลของทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่กันชนจะต้องระบุรายละเอียดต่าง ๆ ให้ครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนด และจะต้องได้รับอนุมัติจากกระทรวง จึงจะมีผลบังคับใช้

1.3 องค์กรควบคุมดูแล

ในการดูแลพื้นที่กันชนเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินการ ซึ่งคณะกรรมการดำเนินการ จะต้องปฏิบัติงานตามกรอบแผนที่ได้รับอนุมัติ และมีหน้าที่ ดำเนินการตามแผนการจัดการตามความรับผิดชอบของตนในทางที่เหมาะสม การจัดการการดำเนินงานและ

การบำรุงรักษาตามความรับผิดชอบของโครงการ ระดมการมีส่วนร่วมของผู้คนและแรงงาน ในการดำเนินการของโครงการ ส่งงบประมาณประจำปี ได้รับความช่วยเหลือและอื่น ๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดการการปรับปรุงและการบำรุงรักษา โดยการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการบำรุงรักษาจากผู้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ กำหนดชนิดปริมาณพื้นที่ที่จะใช้วิธีการเวลา และค่าใช้จ่ายสำหรับทรัพยากรป่าไม้ที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตประจำวันของคนในท้องถิ่นเป็นประจำทุกปี กำหนดพื้นที่ทุ่งเลี้ยงสัตว์ชนิดจำนวนของสัตว์และค่าธรรมเนียมการปศุสัตว์

จากกฎหมายระเบียบการจัดการพื้นที่กันชน ของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล พบว่าในการจัดตั้งพื้นที่กันชนมีวิธิดำเนินการ คือ ให้ประชาชนโดยคณะดำเนินงานเป็นผู้ยื่นคำร้องขอต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยทำแผนการจัดการพื้นที่กันชน ที่จะมีการกำหนดพื้นที่ให้ชัดเจน มีมาตรการและวิธีการที่จะนำมาใช้ในพื้นที่กันชน และมีคณะกรรมการบริหารพื้นที่กันชนที่มาจากเลือกของประชาชนเป็นผู้ดำเนินการ โดยมีหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ควบคุมดูแลโดยมีส่วนร่วมกับประชาชน เมื่อมีการประกาศให้เป็นพื้นที่กันชนแล้วคณะกรรมการมีอำนาจในการออกระเบียบข้อบังคับเพื่อใช้ในพื้นที่กันชน ซึ่งระเบียบข้อบังคับนั้นจะต้องได้รับการอนุมัติจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ

2. สหรัฐอเมริกา

รัฐจอร์เจีย สหรัฐอเมริกา โดยสภาของรัฐสภาของรัฐ ได้ออกกฎหมายในการคุ้มครองและป้องกัน พื้นที่ ที่ สงวน (Law on the System of Protected Territories ,1996 พ.ศ.2539) โดยมีวัตถุประสงค์ในการสร้างอาณาเขตที่ได้รับการคุ้มครองเพื่อการคุ้มครองและการต่ออายุมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญที่สุดของประเทศ ระบบนิเวศน์ที่หายากและโดดเด่นพันธุ์พืชและสัตว์ การก่อตัวของธรรมชาติและพื้นที่ทางวัฒนธรรม สร้างความมั่นใจในการพัฒนาระบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติการศึกษาการ นันทนาการ และทรัพยากรธรรมชาติ และมีการมีกล่าวถึงพื้นที่กันชนดังนี้

2.1 การกำหนดพื้นที่กันชนและการจัดตั้งพื้นที่กันชน

การจัดตั้งพื้นที่กันชน กฎหมายของรัฐจอร์เจีย ได้บัญญัติถึงการจัดตั้งพื้นที่กันชน คือ ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องมีการจัดตั้งพื้นที่กันชน คือ ในการจัดตั้งพื้นที่กันชน ในพื้นที่ ในเขต สงวนแห่งชาติสวนสาธารณะ แห่งชาติ อนุสาวรีย์ทางธรรมชาติ บริเวณเขตสงวนชีวมณฑลชีวะ จะต้องมีการกำหนดพื้นที่ขึ้น และการใช้พื้นที่ดังกล่าวจะต้องเป็นเพื่อวัตถุประสงค์ ในการคุ้มครอง สิ่งแวดล้อม และกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะกระทำในพื้นที่ได้จะต้องมีระบุไว้ในแผนบริหารจัดการ และการจัดตั้งพื้นที่กันชน โดยคณะบุคคลที่ต้องมีการจัดทำแผนการจัดการพื้นที่เมื่อขออนุญาตจากรัฐจอร์เจีย

2.2 มาตรการที่นำมาใช้ในพื้นที่กันชน

การดำเนินกิจกรรมพื้นที่ กิจกรรมที่จะกระทำได้ต้องได้รับอนุญาต ตามประเภทของพื้นที่ที่ได้รับการคุ้มครองได้รับอนุญาตภายในอาณาเขตที่ได้รับการคุ้มครองจะถูกกำหนดตามประเภทของพื้นที่ที่ได้รับการคุ้มครองตลอดจนข้อตกลงและอนุสัญญาระหว่างประเทศ กิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับดินแดนที่ได้รับการป้องกัน จะต้องได้รับการควบคุม ขั้นตอนการควบคุมจะต้องระบุรายละเอียดไว้ในข้อบังคับและแผนจัดการของแต่ละพื้นที่ที่ได้รับการป้องกัน ภายในอาณาเขตที่ได้รับการคุ้มครองเป็นสิ่งต้องห้ามไม่ให้ ทำลายหรือปรับเปลี่ยนระบบนิเวศตามธรรมชาติ ทำลาย (ขุดรากถอนโคน) ทำลายหรือทำลายทรัพยากรธรรมชาติเพื่อประโยชน์ในการแสวงประโยชน์หรือด้วยเหตุผลอื่นใด ทำลายระบบนิเวศหรือสายพันธุ์ตามธรรมชาติอันเป็นผลมาจากมลพิษ

2.3 องค์กรควบคุมดูแล

ในการจัดการพื้นที่กันชน การดำเนินการตามนโยบายของรัฐในการจัดตั้งพื้นที่กันชนและการดำเนินงาน ให้เป็นหน้าที่ของกระทรวงสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ มีอำนาจดังต่อไปนี้ คือ

- 1) การตรวจสอบว่ามี การดำเนินการตามขั้นตอนแผนในเรื่องการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติหรือไม่
- 2) กำหนดมาตรการเชิงกลยุทธ์ในการพัฒนาระบบพื้นที่กันชน
- 3) พัฒนาและประสานงานระเบียบวิธีการเกี่ยวกับเขตคุ้มครอง
- 4) ออกใบอนุญาตสำหรับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในเขตพื้นที่กันชน
- 5) วางแผนและประสานงานกิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการขยายพันธุ์พืชและสัตว์เฉพาะถิ่นที่หายากและใกล้สูญพันธุ์

6) เพื่อประสานงานในพื้นที่ที่ได้รับการคุ้มครอง เกี่ยวกับแผนการจัดการหน่วยงานท้องถิ่นของเขตปกครองที่ได้รับการคุ้มครอง มีอำนาจหน้าที่ คือ คุ้มครองและฟื้นฟูพื้นที่คุ้มครองและระบบนิเวศน์พืชและสัตว์ป่า ป้องกันการทำลายคดขึ้นกับสัตว์ ป้องกันการแพร่กระจายของสิ่งมีชีวิตต่างถิ่น ดูแลและฟื้นฟูวัฒนธรรม ร่วมมือกับรัฐบาลท้องถิ่น (ในกรณีที่มีความจำเป็นเช่นเดียวกันกับรัฐบาลของหลายภูมิภาค) รัฐบาลและหน่วยงานที่ไม่ใช่ภาครัฐ

จากกฎหมายในการคุ้มครองและป้องกันพื้นที่สงวน รัฐจอร์เจีย ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่าในการจัดตั้งพื้นที่กันชนมีวิธีดำเนินการ คือ ประชาชนโดยคณะดำเนินงานเป็นผู้ยื่นคำร้องขอต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยทำแผนการจัดการพื้นที่กันชน ที่จะมีการกำหนดพื้นที่ให้ชัดเจน มีมาตรการและวิธีการที่จะนำมาใช้ในพื้นที่ กันชน และมีคณะกรรมการบริหารพื้นที่กันชนที่มาจาก

เลือกของประชาชนเป็นผู้ดำเนินการ โดยมีหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ควบคุมดูแล เมื่อมีการประกาศให้เป็นพื้นที่กักกันแล้วคณะกรรมการมีอำนาจในการออกระเบียบข้อบังคับเพื่อใช้ในพื้นที่กักกัน ซึ่งระเบียบข้อบังคับนั้นจะต้องได้รับการอนุมัติจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ

การจัดตั้งพื้นที่กักกันที่ของต่างประเทศได้แก่ ประเทศสหพันธรัฐสาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล และประเทศสหรัฐอเมริกา(รัฐจอร์เจีย) ตามที่กล่าวมานี้ เมื่อนำมาเปรียบเทียบจะพบว่ามีส่วนที่มีความคล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน โดยการวิจัยนี้ได้ทำการเปรียบเทียบที่การจัดตั้งพื้นที่กักกันของประเทศสหพันธรัฐสาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล และประเทศสหรัฐอเมริกา(รัฐจอร์เจีย) ตามตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 การเปรียบเทียบที่พื้นที่กักกันของประเทศสหพันธรัฐสาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล และสหรัฐอเมริกา (รัฐจอร์เจีย)

การจัดทำพื้นที่กักกัน	สหพันธรัฐสาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล	สหรัฐอเมริกา (รัฐจอร์เจีย)
การกำหนดพื้นที่กักกันและการจัดตั้งพื้นที่กักกัน		
-ที่ของรัฐ	☐	☐
-ที่ดินของเอกชน	☐	☐
-การดำเนินการจัดตั้งโดยคณะบุคคลที่อยู่ในพื้นที่	☐	☐
-รัฐกำหนดให้จัดตั้งพื้นที่กักกัน	☐	☐
มาตรการที่นำมาใช้ในพื้นที่กักกัน		
-บริหารจัดการพื้นที่กักกันโดยคณะกรรมการ	☐	☐
-การจัดทำแผนจัดการพื้นที่กักกัน	☐	☐
องค์กรควบคุมดูแล		
-หน่วยงานของรัฐ	☐	☐
-ภาคประชาชน	☐	☐

จากตาราง 4.4 จะเห็นได้ว่าการจัดตั้งพื้นที่กักกันของประเทศสหพันธรัฐสาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล และสหรัฐอเมริกา (รัฐจอร์เจีย) มีการวิธีการการกำหนดพื้นที่กักกันและการ

จัดตั้งพื้นที่กันชน ตลอดจนมาตรการที่นำมาใช้ในพื้นที่กันชนและองค์กรควบคุมดูแล คล้ายคลึงกัน โดยมีรูปแบบการจัดตั้ง โดยคณะบุคคลและมีการขอใช้พื้นที่ทั้งของรัฐและเอกชนในการจัดทำพื้นที่กันชน มาตรการที่นำมาใช้จะต้องมีแผนการจัดการพื้นที่กันชนที่จะต้องมีการระบุถึงวิธีการดำเนินการต่าง ๆ ในพื้นที่กันชน และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่กันชนตลอดจนบริหารจัดการพื้นที่กันชนในรูปแบบของคณะกรรมการจัดการพื้นที่กันชน และต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ ส่วนเรื่องขององค์กรควบคุมดูแลนั้นจะมีความแตกต่างกัน คือ เรื่องหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลพื้นที่กันชน ในสหรัฐอเมริกา กระทรวงสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ จะมีอำนาจหน้าที่ในการดูแลตรวจสอบการพื้นที่กันชน ส่วนประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐประชาธิปไตยเนปาล คณะกรรมการจัดการพื้นที่กันชน จะมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้พื้นที่กันชน และหน่วยงานของรัฐเพียงแต่ตรวจสอบการดำเนินการตามแผนจัดการพื้นที่กันชน

4. รูปแบบการจัดการพื้นที่กันชน

การลดลงของพื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานดังปรากฏจากสถิติข้อมูลจำนวนป่าไม้ของศูนย์สารสนเทศ กรมป่าไม้ ระบุว่าเนื้อที่ป่าเมื่อปี พ.ศ. 2516 ประเทศไทยมีเนื้อที่ป่าจำนวน 138,566,875 ไร่ ปี พ.ศ. 2562 มีเนื้อที่ป่าจำนวน 102,484,072.71 ไร่ ช่วงเวลาเพียง 42 ปี พื้นที่ป่าลดลงกว่า 36 ล้านไร่ และมีการบุกรุกพื้นที่ป่าอย่างต่อเนื่องทุกปี ซึ่งมีปัญหาที่เกิดขึ้นซ้ำซากเหมือนกัน ก็คือ การบุกรุกของประชาชนเพื่อครอบครองทำประโยชน์ในที่ดิน หรือ แสวงหาทรัพยากรธรรมชาติใน จากสถานการณ์ดังกล่าวประเทศไทยมีปัญหากับการลดลงของพื้นที่ป่าไม้เป็นอย่างมาก ปัญหาที่กล่าวมานี้รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยให้ความสำคัญ ในการที่แก้ไข แต่ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จ แต่ถึงกระนั้นก็ตามรัฐก็มีได้นั่งนอนใจเพราะถือว่าป่าไม้ที่ลดลงนั้นเป็นปัญหาสำคัญระดับชาติ จึงได้กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ 20 ปี แผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560- 2564) และ แผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560

รัฐบาลได้พยายามดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ตามแนวนโยบายที่รัฐได้กำหนดเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา พบว่า ในปัจจุบัน การลดลงของพื้นที่ป่าไม้ ก็ยังคงมีอยู่ และยังไม่สามารถเพิ่มพื้นที่ป่าให้เป็นร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศได้ อันเป็นการแสดงให้เห็นว่า นโยบายของรัฐ กฎหมายและองค์กรที่ใช้กฎหมาย ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ปัญหาการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ แม้ว่าประเทศไทยจะมีกฎหมายที่ใช้ป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าแล้วก็ตาม แต่กฎหมายดังกล่าว ก็เพียงให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐใน

การดูแลพื้นที่ ที่ได้กำหนดให้เป็นเขตพื้นที่อนุรักษ์เท่านั้น การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ จึงทำได้เพียงจะต้องมีการบุกรุกเข้ามาในพื้นที่ก่อน เจ้าหน้าที่จึงมีอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย และยังคงพบว่ายังปัญหาในการดำเนินการในหลาย ๆ ประการ เช่น ปัญหาแนวเขตที่ดินที่ยังมีความชัดเจนในเรื่องของแนวเขต ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอในการปฏิบัติหน้าที่ และขาดงบประมาณในการดำเนินงาน เป็นต้น

การวิจัยจึงมีวัตถุประสงค์ที่จะดำเนินการจัดตั้งพื้นที่กันชน โดยการบัญญัติกฎหมายเพื่อให้มีการได้มาซึ่งที่ดินเพื่อทำการจัดตั้งพื้นที่กันชน องค์กรที่มีหน้าที่ดูแลจัดการพื้นที่กันชนและดูแลรักษาพื้นที่กันชน กระบวนการขั้นตอนในการดำเนินการ มาตรการส่งเสริมประชาชนมีส่วนร่วม การวิจัยจะจัดทำร่างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยจัดการพื้นที่กันชนเพื่อพิทักษ์รักษาพื้นที่ป่า ซึ่งในการจัดทำกฎหมายต้นแบบนั้นการวิจัยนี้ได้ใช้วิธีวิทยาการเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก ในการเก็บรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลจนกระทั่งได้คำตอบที่เป็นประเด็นสำคัญต่อการจัดทำเป็นกฎหมายต้นแบบ โดยมีโครงสร้างร่างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยจัดการพื้นที่กันชนเพื่อพิทักษ์รักษาพื้นที่ป่า ดังนี้

1. การได้ซึ่งที่ดินในการจัดตั้งพื้นที่กันชน

ในการจัดตั้งพื้นที่กันชนการได้ที่ดินมาเพื่อจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชนมีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่ดินที่จะนำมาจัดทำเป็นพื้นที่กันชน จากการศึกษาพบว่ามามีที่ดิน 2 ประเภท ได้แก่ ที่ดินของรัฐ และที่ดินของเอกชน ซึ่งที่ดินดังกล่าวมีกฎหมายให้คุ้มครองดูแลโดยเฉพาะ การได้ที่ดินมาเพื่อจัดทำเป็นพื้นที่กันชนจึงต้องมีวิธีการในการได้มาต่างกัน การได้ซึ่งที่ดินในการจัดตั้งพื้นที่กันชนดังนี้

1.1 ที่ดินของรัฐ

ที่ดินของรัฐที่สามารถนำมาจัดทำเป็นพื้นที่กันชนได้ เช่น ที่ปฏิรูปที่ดิน ที่ราชพัสดุ ที่สาธารณประโยชน์ ป่าชุมชน เป็นที่ดินที่รัฐอนุญาตให้ประชาชนเข้าทำประโยชน์ตามกฎหมายที่ให้อำนาจ ซึ่งอาจเป็นกรณีจัดสรรที่ดินปฏิรูป หรือเช่าที่ดินราชพัสดุ หรือกรณีที่ดินสาธารณะประโยชน์ที่มีประชาชน โดยทั่วไปได้ใช้ประโยชน์ในที่ดินอยู่ก่อน ย่อมทำให้ประชาชนเหล่านี้ได้รับผลกระทบกระเทือนจากการนำที่ดินไปจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน ดังนั้นรัฐจึงต้องมีมาตรการส่งเสริมการมีส่วนร่วม และการชดเชยการเสียประโยชน์ให้แก่ประชาชนเหล่านี้เพื่อเป็นแรงจูงใจที่จะยินยอมให้นำที่ดินมาจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน เช่น การที่ผู้ครอบครองโดยชอบไม่สูญเสียสิทธิเดิมตามที่ได้รับอนุญาต หรือลดราคาค่าเช่า ส่งเสริมการประกอบอาชีพ เป็นต้น และที่ดินดังกล่าวมีหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ดูแล และอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ ตามแต่กฎหมายแต่ละฉบับจะให้อำนาจในการนำที่ดินดังกล่าวมาใช้เพื่อจัดทำเป็นพื้นที่กันชนพบว่า ที่ดินของรัฐสามารถนำมาจัดเป็นพื้นที่กันชนได้ ซึ่งจะต้องมีการดำเนินการตามกฎหมายที่ให้อำนาจในการดูแลที่ดินและใช้ประโยชน์ในที่ดิน

ซึ่งจะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับและกฎหมายแต่ละฉบับมีวัตถุประสงค์ในการใช้ประโยชน์ที่มีความแตกต่างกันทำให้ปัญหาในการใช้ที่ดินของรัฐในการจัดตั้งเป็นที่กันชนจะทำให้มีหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดตั้งพื้นที่กันชนชน อีกทั้งยังมีการใช้ประโยชน์ในที่ดินที่มีวัตถุประสงค์แตกต่างกัน หากใช้กฎหมายที่บังคับใช้ในปัจจุบันและหน่วยงานที่มีอยู่จะทำให้การจัดพื้นที่กันชนทำได้ยาก จึงต้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลพื้นที่ของรัฐทั้งหมดเข้ามาเป็นกรรมการในองค์กรควบคุมดูแลพื้นที่กันชน

ในการนำที่ดินของรัฐมาจัดตั้งเป็นที่กันชนจึงต้องกำหนดให้พื้นที่ที่จะนำมาจัดตั้งเป็นที่กันชนจะต้องมีสถานะเป็นที่กันชน ซึ่งคือการการเปลี่ยนแปลงสภาพจากที่ดินของตามกฎหมายเดิมให้มีสถานะเป็นที่กันชน การจัดตั้งพื้นที่กันชนจึงเป็นการใช้กฎหมายทับซ้อนกับพื้นที่ดินของรัฐที่มีกฎหมายให้อำนาจในการดูแลอยู่แล้วซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาในการใช้อำนาจรัฐในการนำที่ดินมาเพื่อจัดตั้งเป็นที่กันชน ดังนั้นก่อนที่จะนำที่ดินมาจัดตั้งองค์กรควบคุมดูแลจะต้องสอบถามความคิดเห็นหรือให้ความยินยอมเสียก่อน องค์กรควบคุมดูแลในระดับนโยบายจึงต้องมีหน้าที่ในการติดต่อประสานงาน เร่งรัด ติดตาม กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลที่ดินของรัฐ จึงจะเป็นการไม่ใช้อำนาจของกฎหมายทับซ้อนกฎหมายฉบับอื่น เมื่อได้รับความยินยอมแล้ว องค์กรควบคุมดูแลจึงมีอำนาจในเสนอให้คณะรัฐมนตรีตรากฎหมายเป็นพระราชกฤษฎีกากำหนดเป็นที่กันชนต่อไป

ดังนั้นที่ดินของรัฐที่จะนำมาจัดตั้งเป็นที่กันชน จะต้องให้มีองค์กรควบคุมดูแลจึงควรมีอำนาจในการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และให้สิทธิแก่หน่วยงานของรัฐในการพิจารณาถึงความเหมาะสมที่จะนำที่ดินมาจัดตั้งเป็นที่กันชน และมีมาตรการในการส่งเสริมให้ประชาชนที่ใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐตามกฎหมายมีส่วนร่วมในการดำเนินนำที่ดินมาจัดตั้งเป็นที่กันชน และมาวิธีการชดเชยการเสียดินสิทธิประโยชน์ในที่ดินให้แก่ผู้ใช้ประโยชน์ในที่ดินของรัฐ และให้สิทธิประโยชน์แก่ชุมชนที่เป็นที่ตั้งของพื้นที่กันชน ซึ่งอาจจะเป็นการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่กันชน และมีส่วนในการใช้ประโยชน์ในพื้นที่กันชน และต้องไม่เสียดินสิทธิในการทำประโยชน์เดิมที่ตนเคยมีก่อนที่จะนำที่ดินมาจัดตั้งเป็นที่กันชน

1.2 ที่ดินของเอกชน

ที่ดินของเอกชน ได้แก่ ที่ดินที่มีการครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายที่ดิน เจ้าของที่ดินย่อมมีสิทธิในการที่หวงกันหรือไม่ให้ความยินยอมที่จะให้บุคคลใดครอบครองสิทธิการครอบครอง และเจ้าของที่ดินมีสิทธิตามกฎหมายในการที่ป้องกัน หรือร้องขอต่อศาลเพื่อบรรเทาการรบกวนสิทธิการครอบครองได้ การจัดตั้งพื้นที่กันชนเป็นการนำที่ดินมาเพื่อจัดตั้งแนวในการป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ การได้ที่มาพื้นที่จัดตั้งเป็นที่กันชนซึ่งเป็นที่ดิน

ของเอกชนย่อมเป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิการครอบครองและการใช้ประโยชน์ของประชาชน

การนำที่ดินของเอกชนมาจัดทำเป็นพื้นที่กันชนสามารถทำได้โดยการเวนคืนที่ดินของเอกชน โดยพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนที่ดิน พ.ศ. 2562 มาตรา 7 ที่กำหนดให้รัฐมีอำนาจในการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ของเอกชน เพื่อประโยชน์สาธารณะ ซึ่งในการเวนคืนดังกล่าวหน่วยงานที่รับผิดชอบจะมีหน้าที่ในการดำเนิน และการที่เจ้าของที่ดินยินยอมให้ใช้ที่ดินจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน เมื่อได้ที่ดินของเอกชนมาอยู่ในการครอบครองของรัฐแล้ว ย่อมทำให้รัฐมีอำนาจในการจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน ซึ่งพบว่าไม่ยังมีหน่วยงานในการรับผิดชอบในการเวนคืนที่ดินของเอกชน และดูแลจัดการพื้นที่กันชนในที่ดินของเอกชน

ในการดำเนินการได้ที่ดินเอกชนมาเพื่อจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชนทั้งวิธีเวนคืนที่ดิน และเจ้าของที่ดินยินยอมให้ใช้ที่จัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน ย่อมเป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิในการใช้ประโยชน์ในที่ดินของเอกชน ดังนั้นในการที่จะนำที่ดินของเอกชนมาจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน จึงต้องคำนึงถึงความจำเป็นในการใช้ที่ดินเพื่อจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน ที่จะต้องคำนึงการกระทบกระเทือนสิทธิของเจ้าของที่ดินให้น้อยที่สุด ในการที่จะนำที่ดินของเอกชนดังกล่าวมาจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชนจึงต้องคำนึงถึงความจำเป็นในการใช้ที่ดินเพื่อจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน ที่จะต้องคำนึงการกระทบกระเทือนสิทธิของเจ้าของที่ดินให้น้อยที่สุด และต้องคำนึงถึงหลักการได้สัดส่วนที่ประชาชนจะต้องถูกเวนคืนที่ดินเพื่อนำมาจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชนจะไม่มีควมคุ้มค่าที่จะนำมาเวนคืนเนื่องจากที่ดินของเอกชนที่ติดกับพื้นที่ป่าอนุรักษ์มีเป็นจำนวนน้อย และถ้าหากนำมามาตรการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยให้สิทธิประโยชน์แก่เจ้าของที่ดินเพื่อเป็นแรงจูงใจที่จะเข้าร่วมในการจัดตั้งพื้นที่กันชน จะมีโอกาสที่ประชาชนเข้าร่วมในการจัดตั้งพื้นที่กันชน และต้องไม่สูญเสียสิทธิในความเป็นเจ้าของที่ดิน

จากการได้ซึ่งที่ดินในการจัดตั้งพื้นที่กันชน การได้ซึ่งที่ดินในการจัดทำพื้นที่กันชนดังกล่าวจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะนำที่ดินมาเพื่อจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน จากศึกษาพบว่าที่ดินที่สามารถนำมาจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชนได้ มี 2 ประเภทคือที่ดินของรัฐ และที่ดินของเอกชน ในที่ดินของรัฐการได้ที่ดินมานั้นจะต้องมีการตราเป็นพระราชกฤษฎีกาเพื่อเปลี่ยนสถานะเป็นพื้นที่กันชน จะทำให้เกิดความยุ่งยากในการจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน จึงควรกำหนดให้กฎหมายในการนำที่ดินของรัฐมาจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชนเปลี่ยนสภาพเป็นพื้นที่กันชนเมื่อมีการประกาศเป็นพื้นที่กันชนแล้ว โดยไม่ต้องมีการตราเป็นพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงที่ดินของรัฐตามกฎหมายเดิม ในส่วนที่ดินของเอกชนมีการได้มาโดยการเวนคืนที่ดินด้วยพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนที่ดิน พ.ศ. 2562 และการที่เจ้าของที่ดินยินยอมให้ใช้ที่ดินจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน ดังนั้นที่ดินที่มีความเหมาะสมที่จะ

นำมาใช้จัดตั้งเป็นพื้นที่กันชนควรเป็นพื้นที่ดินของรัฐ และรัฐต้องมีมาตรการในการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยให้สิทธิประโยชน์หรือการชดเชยการเสียประโยชน์แก่เจ้าของที่ดินเพื่อเป็นแรงจูงใจที่จะเข้าร่วมในการจัดตั้งพื้นที่กันชน จะมีโอกาสที่ประชาชนเข้าร่วมในการจัดตั้งพื้นที่กันชน และต้องไม่สูญเสียสิทธิตามกฎหมายในการใช้ประโยชน์ในที่ดิน

2. องค์กรจัดการ และดูแลรักษาพื้นที่กันชน

เมื่อมีการจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชนแล้วมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่มีอำนาจหน้าที่ในการดูแล จากการวิเคราะห์การได้ที่ดินมาเพื่อจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชนพบว่าที่ดินที่สามารถนำมาจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน คือที่ดินของรัฐและที่ดินของเอกชน ที่ดินของรัฐพบว่ามียุทธศาสตร์ที่กฎหมายให้อำนาจในการดูแลและใช้ประโยชน์ในที่ดินโดยตรงอยู่แล้วตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น แต่จากกฎหมายที่ให้อำนาจหน่วยงานของรัฐจะมีหลายองค์กรหลายหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการดูแลที่ดิน ดังนั้นเมื่อจัดตั้งพื้นที่กันชนขึ้นมาจะเกิดปัญหาในการจัดการพื้นที่กันชนกล่าวคือ ที่ดินของรัฐที่นำมาจัดเป็นพื้นที่กันชนมีกฎหมายที่ให้อำนาจหลายฉบับในการจัดตั้งและดูแลพื้นที่กันชน และกฎหมายแต่ละฉบับก็มีวัตถุประสงค์ในการดูแลที่ดินและใช้ประโยชน์ในที่ดินแตกต่างกันไป ย่อมเกิดปัญหาในการใช้อำนาจของหน่วยงานรัฐว่าจะใช้กฎหมายฉบับใดเป็นหลักในการจัดตั้งพื้นที่กันชนและจัดการพื้นที่กันชน และให้หน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งที่กฎหมายให้อำนาจดูแลที่ดินและใช้ประโยชน์ในที่ดิน อาจทำให้มีการขัดแย้งในการใช้กฎหมาย และทำให้พื้นที่กันชนจัดตั้งได้ยากหากในพื้นที่กันชนมีหน่วยงานหลายหน่วยต้องรับผิดชอบ ส่วนที่ดินของเอกชนพบว่า ที่ดินของเอกชนที่มีการครอบครองโดยชอบด้วยประมวลกฎหมายที่ดิน ทำให้เจ้าของที่ดินมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน และมีสิทธิครอบครอง ในการได้ที่ดินมาจะต้องดำเนินการด้วยวิธีการเวนคืนที่ดินตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเวนคืนที่ดิน พ.ศ. 2562 มาตรา 7 ซึ่งในการเวนคืนดังกล่าวจะต้องมีหน่วยงานที่เป็นหน่วยงานโดยตรงในการรับผิดชอบดำเนินการเวนคืน ย่อมเป็น ปัญหาว่าหน่วยงานใดที่จะมีหน้าที่ในการรับผิดชอบในการเวนคืนที่ดิน และเมื่อเวนคืนที่ดินของเอกชนมาแล้วหน่วยงานใดจะเป็นผู้ดำเนินการจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน และควบคุมดูแลการใช้ประโยชน์ในพื้นที่กันชน

จากสภาพปัญหาดังกล่าว การจัดตั้งพื้นที่กันชนจึงต้องจัดตั้งองค์กรใหม่ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการ ควบคุมดูแลพื้นที่กันชนโดยตรง จะเป็นการแก้ปัญหาในการใช้อำนาจตามกฎหมายที่มีหลายฉบับ และ แต่ละฉบับมีหน่วยงาน วัตถุประสงค์ในการใช้กฎหมายต่างกัน จากแนวคิดการจัดตั้งพื้นที่กันชนที่ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการดูแลรักษาพื้นที่ป่าอันเป็นการช่วยเหลือหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทุกภาคส่วน ในการจัดตั้งองค์กรจัดการ และควบคุมดูแลจึงกำหนดให้เป็นหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องและภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องจะต้องเข้า

มามีส่วนร่วมในองค์กรดังกล่าว ดังนั้นองค์กรจัดการ และควบคุมดูแลพื้นที่กันชน ที่ได้จัดตั้งขึ้นมาใหม่นั้นประกอบด้วยส่วนราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และภาคประชาชน ส่วนกันรับผิดชอบในการจัดการพื้นที่กันชนและดูแลรักษาพื้นที่กันชน โดยจัดตั้งรูปแบบคณะกรรมการ ที่มีอำนาจในการประสานงานกับหน่วยงานทุกภาคส่วน เพื่อให้การดำเนินการจัดเป็นพื้นที่กันชนมีความเรียบ และผู้ที่เป็นประธานจะต้องมีอำนาจในการสั่งการ สามารถแก้ไข ปัญหาในการจัดตั้งพื้นที่กันชน ซึ่งจะต้องมีหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาเป็นกรรมการ ดังนี้

1) คณะกรรมการนโยบายจัดการพื้นที่กันชนแห่งชาติ

คณะกรรมการนโยบายจัดการพื้นที่กันชนแห่งชาติ มีโครงสร้างคณะกรรมการ ประกอบด้วย

(1) นายกรัฐมนตรี เนื่องจากต้องการให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้บริหารที่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายในปัญหาที่สำคัญ ในการจัดตั้งพื้นที่กันชนเพื่อป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าซึ่งเป็นปัญหาระดับชาติ จึงสมควรให้นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน

(2) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นรองประธานเนื่องจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นผู้กำกับดูแลหน่วยงานกรมป่า และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ซึ่งเป็นหน่วยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพื้นที่กันชน

(3) ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นกรรมการเนื่องจากเป็นผู้กำกับดูแลหน่วยงาน เช่น กรมป่า และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช กรมชนารักษ์จังหวัด สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมพัฒนาที่ดิน กรมส่งเสริมสหกรณ์ เป็นต้น ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการจัดตั้งและจัดการพื้นที่กันชน

(4) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากกลุ่มผู้ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ มีผลงาน และประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการพื้นที่กันชน เนื่องจากผู้ทรงคุณวุฒิจะมีความเชี่ยวชาญในการจัดการพื้นที่กันชน และสามารถเสนอแนะให้ความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการพื้นที่กันชน

การจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายจัดการพื้นที่กันชนแห่งชาติ เนื่องจากในการกำหนดนโยบายนั้น การจะกำหนดนโยบายได้จะต้องเป็นองค์กรระดับชาติ ในการจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายจัดการพื้นที่กันชนแห่งชาติ จึงเป็นการตั้งองค์กรขึ้นมาเพื่อให้เป็นผู้ที่กำหนด

นโยบายในการจัดการพื้นที่กันชน กำกับดูแลการจัดการพื้นที่กันชน และประสานความร่วมมือติดตาม เร่งรัด กับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งพื้นที่กันชน ดังนั้นคณะกรรมการนโยบายจัดการพื้นที่กันชนแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายในการจัดการพื้นที่กันชนและเรื่องที่เกี่ยวข้อง เสนอแนะในการตราพระราชกฤษฎีกาและการออกกฎกระทรวง กำกับดูแลการจัดการพื้นที่กันชน มีอำนาจในการออกระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพื้นที่กันชน มีอำนาจในประสานงานการติดตามงานกับหน่วยงานอื่น มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการ และคณะทำงาน เพื่อมอบหมายให้ปฏิบัติภารกิจตามที่มอบหมาย

2) คณะกรรมการจัดการพื้นที่กันจังหวัด

คณะกรรมการจัดการพื้นที่กันจังหวัด มีโครงสร้างคณะกรรมการประกอบด้วย

1) ผู้ว่าราชการจังหวัด เนื่องจากผู้ว่าราชการจะเป็นรับนโยบายจากคณะกรรมการ นโยบายจัดการพื้นที่กันชนแห่งชาติ และเป็นสนองนโยบายในการจัดการพื้นที่กันชน และผู้ว่าราชการมีหน้าที่ในการบริหารราชการภายในจังหวัดและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ตามนโยบายของฝ่ายบริหารที่มอบหมายให้ และการได้มาซึ่งผู้ว่าราชการในกรณีที่มีการจัดพื้นที่กันชนคาบเกี่ยวในหลายจังหวัด ทำให้มีผู้ว่าราชการหลายคน หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้ว่าราชการตามคณะกรรมการนโยบายจัดการพื้นที่กันชนแห่งชาติกำหนด

2) ผู้อำนวยการสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้แห่งท้องที่ ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด ผู้อำนวยการสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์แห่งท้องที่ ธรนารักษ์จังหวัด ปฏิรูปที่ดินจังหวัด นายกองค้การบริหารส่วนจังหวัด เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด ผู้อำนวยการสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ท้องถิ่นจังหวัด และสหกรณ์จังหวัด

3) ผู้แทนผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแห่งท้องที่ที่พื้นที่กันชนที่ผู้ว่าราชการเป็นผู้เลือกตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการนโยบายจัดการพื้นที่กันชนแห่งชาติกำหนด เป็นกรรมการเนื่องหน่วยงานที่อยู่พื้นที่กันชน ย่อมทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาในการบุกรุกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และสามารถเสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ได้

4) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากกลุ่มผู้ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ มีผลงาน และประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการพื้นที่กันชน เนื่องจากผู้ทรงคุณวุฒิจะมีความเชี่ยวชาญในการจัดการพื้นที่กันชน และสามารถเสนอแนะให้ความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการพื้นที่กันชน

การจัดตั้งคณะกรรมการจัดการพื้นที่กันชนจังหวัด เนื่องจากต้องให้คณะกรรมการชุดดังกล่าวเป็นผู้รับสนองนโยบายจากคณะกรรมการนโยบายจัดการพื้นที่กันชนแห่งชาติ และรายงานผลดำเนินการต่อคณะกรรมการนโยบายจัดการพื้นที่กันชนแห่งชาติ ดังนั้นคณะกรรมการจัดการพื้นที่กันชนจังหวัดมีอำนาจหน้าที่สนองนโยบายคณะกรรมการนโยบายจัดการพื้นที่กันชนแห่งชาติ และจัดทำแผนการส่งเสริมสนับสนุนในพื้นที่กันชนในระดับจังหวัด กำกับดูแลการจัดการพื้นที่กันชนภายในจังหวัด ออกระเบียบ ประกาศ คำสั่ง ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพื้นที่กันชนให้คำแนะนำปรึกษาและความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ในจัดการพื้นที่กันชน แต่งตั้งคณะกรรมการ และคณะทำงาน เพื่อมอบหมายให้ปฏิบัติภารกิจตามที่มอบหมาย

3) คณะกรรมการจัดการพื้นที่กันชนพื้นที่

คณะกรรมการจัดการพื้นที่กันชนพื้นที่ มีโครงสร้างคณะกรรมการประกอบด้วย

(1) นายอำเภอในท้องที่พื้นที่กันชน เป็นประธานเนื่องจากนายอำเภอจะเป็นรับนโยบายจากผู้ว่าราชการจังหวัด และเป็นผู้สนองนโยบายในการจัดการพื้นที่กันชนจากคณะกรรมการจัดการพื้นที่กันชนจังหวัด และนายอำเภอมีหน้าที่ในการบริหารราชการภายในอำเภอและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ตามนโยบายของจังหวัดที่มอบหมายให้ และการได้มาจากการแต่งตั้งของผู้ว่าราชการในกรณีที่มีการจัดพื้นที่กันชนคาบเกี่ยวในหลายอำเภอ ทำให้มีนายอำเภอหลายคน หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกนายอำเภอเป็นประธาน จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้ว่าราชการตามคณะกรรมการจัดการพื้นที่กันชนจังหวัดกำหนด

(2) ประชาชนในพื้นที่กันชน เป็นกรรมการเพื่อให้ประชาชนผู้มีส่วนได้เสียโดยตรงในพื้นที่ที่ใช้ประโยชน์ที่ดินจะได้มีส่วนร่วมในการจัดการพื้นที่กันชน ตลอดจนดูแลรักษาพื้นที่กันชน และดูแลพื้นที่ป่าอนุรักษ์

(3) นายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นกรรมการเนื่องจากหน่วยงานที่อยู่พื้นที่กันชน ย่อมทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาในการบุกรุกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และสามารถเสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ได้

การจัดตั้งคณะกรรมการจัดการพื้นที่กันชนพื้นที่ เนื่องจากคณะกรรมการชุดดังกล่าวจะเป็นผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่กันชนตามแผนนโยบาย ที่คณะกรรมการนโยบายจัดการพื้นที่กันชนแห่งชาติ และคณะกรรมการจัดการพื้นที่กันชนจังหวัด กำหนด ดังนั้นคณะกรรมการจัดการพื้นที่กันชนพื้นที่ มีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการพื้นที่กันชนตามแผนและนโยบาย แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อมอบหมายให้ปฏิบัติภารกิจตามที่มอบหมาย

จากองค์กรจัดการ และดูแลรักษาพื้นที่กันชน เพื่อเป็นให้พื้นที่กันชนเป็นนโยบายระดับชาติ ในการจัดตั้งองค์กรจัดการ และดูแลรักษาพื้นที่กันชน จะต้องมีการตั้งองค์กรระดับชาติให้

มีอำนาจและหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย กำกับดูแลพื้นที่กันชน มีองค์ระดัจังหวัดเพื่อสนองรับนโยบายจากองค์ระดัชาติ และเมืองระดับพื้นที่เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายที่องค์ระดัชาติกำหนด และองค์ระดัจังหวัดมอบหมาย ดังนั้นในการจัดตั้งองค์การ และการดูแลรักษาพื้นที่กันชนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดตั้งองค์ขึ้นมาใหม่ที่มีอำนาจหน้าที่โดยเฉพาะในการจัดการพื้นที่กันชน ซึ่งได้แก่ คณะกรรมการนโยบายจัดการพื้นที่กันชนแห่งชาติ คณะกรรมการจัดการพื้นที่กันจังหวัด คณะกรรมการจัดการพื้นที่กันชนพื้นที่ แล้วจะทำให้คณะกรรมการดังกล่าวมีอำนาจตามกฎหมายลำดับรองมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการนำที่ดินของรัฐ และที่ดินของเอกชน มาจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน และดำเนินการเวนคืนที่ดินของเอกชนมาเพื่อจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน และเมื่อจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชนแล้วคณะกรรมการดังกล่าวจะมีหน้าที่ในการจัดการ และดูแลรักษาพื้นที่กันชนต่อไป

3. กระบวนการขั้นตอนในการดำเนินการ

พื้นที่กันชนจะต้องมีวิธีการจัดตั้ง ที่จะต้องมีกระบวนการขั้นตอนในการดำเนินการในการจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน และจะต้องมีการบริหารจัดการในพื้นที่กันชน และมาตรการที่จะนำมาใช้ในพื้นที่ยกเว้น เพื่อการป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ พื้นที่พืชรพยกรธรรมชาติ การใช้ประโยชน์ในพื้นที่กันชน และเส้ำระวังไฟฟ้า จึงต้องมีกระบวนการในการดำเนินการในพื้นที่กันชนในเรื่องดังนี้

3.1 การจัดตั้งพื้นที่กันชน

ในการจัดตั้งพื้นที่กันชนนั้นจากการศึกษาพบว่า ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าอนุรักษ์มีกระจายอยู่ทั่วประเทศ แต่ละพื้นที่สาเหตุการบุกรุกพื้นที่ป่ามีสาเหตุแตกต่างกันไปตามแต่ละพื้นที่ และภูมิศาสตร์ในแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน และการจัดตั้งพื้นที่กันชนจึงต้องคำนึงถึงความจำเป็นในแต่ละพื้นที่ และความสามารถในการดูแลของประชาชนด้วย การจัดตั้งพื้นที่กันชนจึงต้องให้ประชาชนในพื้นที่กันชนเข้ามาส่วนร่วมในการจัดตั้งพื้นที่กันชน เนื่องด้วยประชาชนที่อาศัยหรือทำกินในพื้นที่กันชนเป็นผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ และต้องได้รับการกระทบกระเทือนต่อสิทธิในการใช้ที่ดิน หรือการเพิ่มภาระหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดให้มีหน้าที่ และถ้ามีความจำเป็นอย่างยั้งที่รัฐจะต้องดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าและการลดลงของพื้นที่ป่า รัฐเองก็ควรที่จะมีอำนาจในการจัดตั้งพื้นที่กันชนได้เอง เนื่องจากพื้นที่บางพื้นที่มีปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ แต่ไม่มีประชาชนร้องขอจัดตั้งพื้นที่กันชน รัฐจึงต้องใช้อำนาจในการจัดพื้นที่กันชนได้เอง เช่นนี้แนวทางในการจัดตั้งพื้นที่กันชนมีดังนี้

1) การจัดตั้งโดยประชาชนที่อยู่ในพื้นที่กันชน โดยคณะบุคคลที่เป็นประชาชนผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่กันชน ยื่นคำร้องขอจัดตั้งพื้นที่กันชนพร้อมแผนบริหารจัดการพื้นที่กันชนต่อคณะกรรมการจัดการพื้นที่กันชนจังหวัด เป็นผู้พิจารณาและเสนอความคิดเห็นต่ออธิบดีกรมป่าเป็นผู้อนุมัติการจัดตั้งพื้นที่กันชน

2) การตั้งโดยรัฐ โดยคณะกรรมการพื้นที่กันชนจังหวัดเป็นผู้พิจารณาและมีความเห็น โดยได้เมื่อได้รับการร้องขอจากหน่วยงานของกรมป่าไม้ เพื่อกำหนดให้พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นพื้นที่กันชน ในการจัดตั้งพื้นที่กันชนด้วยวิธีดังกล่าวกำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐในการที่จะกำหนดพื้นที่ให้เป็นพื้นที่กันชน ซึ่งรัฐอาจเห็นว่าพื้นที่ดังกล่าวมีความจำเป็นที่จะต้องจัดตั้ง เนื่องจากมีความเสื่อมโทรมของพื้นที่ป่า โดยรัฐกำหนดให้คณะกรรมการจัดการพื้นที่กันชนมีหน้าที่ในการดูแลรักษา

3.2 การตรวจสอบการใช้ประโยชน์พื้นที่กันชน

เมื่อได้จัดตั้งพื้นที่กันชน และมีองค์กรจัดการ และควบคุมดูแลพื้นที่กันชนแล้ว ในพื้นที่กันชนจะต้องมีกระบวนการจัดการในพื้นที่กันชน การตรวจสอบ ซึ่งจะเป็นมาตรการที่จะเป็นควบคุมและคุ้มครองพื้นที่กันชนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งพื้นที่กันชน และตามแผนการจัดการพื้นที่กันชน ในการตรวจสอบการใช้ประโยชน์ดังกล่าวจึงต้องให้ทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมกันช่วยตรวจสอบการใช้ประโยชน์ในพื้นที่กันชน โดยมีส่วนทั้งจากภาครัฐและภาคประชาชน ที่มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้ประโยชน์ ซึ่งภาคประชาชนมีความพร้อมในการที่จะตรวจสอบเนื่องจากประชาชนเป็นผู้อาศัยและทำประโยชน์ในพื้นที่กันชนอยู่แล้ว และภาครัฐจะกำกับตรวจสอบของภาคประชาชน หรือทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้ประโยชน์ร่วมกับภาคประชาชน การตรวจสอบการใช้ประโยชน์เป็นการเพิ่มภาระหน้าที่ให้กับประชาชนที่จะต้องมีความหมายให้อำนาจไว้โดยเฉพาะจึงจะสามารถกำหนดหน้าที่ให้กับประชาชนได้ และการเพิ่มภาระหน้าที่ดังกล่าวจะต้องไม่เป็นการเพิ่มภาระหน้าที่ให้แก่ประชาชนจนเกินสมควร ดังนั้นในการกำหนดหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้ประโยชน์ในพื้นที่กันชนจึงต้องคำนึงถึงความสามารถและความจำเป็นที่จะประชาชนจะมีหน้าที่ดังกล่าวด้วย แนวทางในการตรวจสอบการใช้ประโยชน์มีดังนี้

1) ภาครัฐ ตรวจสอบการใช้ประโยชน์ในพื้นที่กันชน โดยคณะกรรมการจัดการพื้นที่กันชนจังหวัดประเมินผลการดำเนินงานรายปีเสนอคณะกรรมการจัดการพื้นที่กันชนแห่งชาติ

2) ภาคประชาชน ตรวจสอบการใช้ประโยชน์ในพื้นที่กันชน โดยคณะกรรมการจัดการพื้นที่กันชนพื้นที่ประเมินผลดำเนินงานตามแผนการงานของตนเองทุกปี และรายงานคณะกรรมการจัดการพื้นที่กันชนจังหวัด

3.3 การเฝ้าระวังการใช้ประโยชน์ในพื้นที่กันชนและการบุกรุกพื้นที่อนุรักษ์

พื้นที่กันชนเมื่อได้จัดตั้ง และมีองค์กรจัดการ และควบคุมดูแลพื้นที่กันชนแล้ว การเฝ้าระวังใช้ประโยชน์ เป็นกระบวนการหนึ่งที่จะเป็นการป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และการใช้พื้นที่กันชนผิดวัตถุประสงค์ ที่จะเป็นการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีข้อจำกัดในเรื่องกำลังคนและงบประมาณ ซึ่งในการเฝ้าระวังดังกล่าวจะกำหนดหน้าที่ให้กับประชาชนที่จะต้องมีความเข้าใจอันอาจทำได้โดยเฉพาะจึงจะสามารถกำหนดหน้าที่ให้กับประชาชนได้ และการเพิ่มภาระหน้าที่ดังกล่าวจะต้องไม่เป็นการเพิ่มภาระหน้าที่ให้แก่ประชาชนจนเกินสมควร และต้องคำนึงถึงความจำเป็นที่ประชาชนจะต้องมีหน้าที่ในการเฝ้าระวัง ซึ่งอาจจะกำหนดเพียงให้ประชาชนมีหน้าที่ในการสอดส่องดูแลพื้นที่ และมีหน้าที่แจ้งเจ้าพนักงานมีการกระทำผิดในพื้นที่กันชน หรือพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และถ้าหากมีความจำเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจเรียกประชาชนช่วยเหลือได้ตามความจำเป็น แต่ทั้งนี้ต้องไม่เพิ่มภาระหน้าที่ที่เกินความสามารถของประชาชน แนวทางในการเฝ้าระวังการใช้ประโยชน์ในพื้นที่กันชนและการบุกรุกพื้นที่อนุรักษ์ มีดังนี้

1) ภาครัฐ เฝ้าระวังโดยรัฐแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าตรวจสอบการใช้ประโยชน์และการบุกรุกพื้นที่อนุรักษ์ และดำเนินการตามกฎหมาย

2) ภาคประชาชน เฝ้าระวังโดยเจ้าของที่ดิน หรือผู้ใช้ประโยชน์ในที่ดินมีหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้ประโยชน์ในที่ดิน และการบุกรุกพื้นที่อนุรักษ์ โดยแจ้งเจ้าหน้าที่ป่าไม้ดำเนินการ หรือ คณะกรรมการจัดการพื้นที่กันชนพื้นที่ และให้คณะกรรมการจัดการพื้นที่กันชนพื้นที่รายงานต่อผลดำเนินการต่อคณะกรรมการจัดการพื้นที่กันชนจังหวัด

จากกระบวนการขั้นตอนในการดำเนินการ ซึ่งมีวิธีการดำเนินการจัดตั้งพื้นที่กันชน ที่มีวิธีที่จัดตั้งจากทั้งภาคประชาชน และจากภาครัฐ เพื่อให้เป็นไปตามบริบทของแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน การตรวจสอบการใช้ประโยชน์ในพื้นที่กันชน การเฝ้าระวังการใช้ประโยชน์ในพื้นที่กันชนและการบุกรุกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ โดยกระบวนการเหล่านี้เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญในการจัดการพื้นที่กันชน ซึ่งมีการกำหนดหน้าที่ให้กับประชาชนในการจัดตั้งพื้นที่กันชน การตรวจสอบ และการเฝ้าระวังในพื้นที่กันชน ตลอดจนการควบคุมการทำประโยชน์ในพื้นที่กันชน และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลพื้นที่กันชนและพื้นที่ป่าอนุรักษ์ ซึ่งเป็นการช่วยเหลือรัฐในการดูแลพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชมีหน้าที่ในการดูแลโดยตรง ซึ่งขาดกำลังคนที่จะดูแลพื้นที่ที่มีอยู่จำนวนมาก และงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด ทำให้การป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ยังไม่เกิดประสิทธิภาพอย่างเท่าที่ควร โดยการตรวจสอบการใช้ประโยชน์ในพื้นที่กันชน การเฝ้าระวังการใช้ประโยชน์ในพื้นที่กันชนและการบุกรุกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ เป็นมาตรการที่เป็นการเพิ่มภาระหน้าที่ให้แก่ประชาชน ใน

การกำหนดหน้าที่ดังกล่าวจึงต้องคำนึงถึงความสามารถความสามารถและความจำเป็นที่จะประชาชนจะมีหน้าที่ดังกล่าวด้วย

4. มาตรการส่งเสริมพื้นที่กันชน

ในการบริหารจัดการพื้นที่กันชนนั้นประชาชนที่อยู่อาศัยรอบพื้นที่กันชนเป็นผู้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าว การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่กันชนจึงต้องมีการกำหนดให้มีมาตรการส่งเสริมที่เป็นสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่ประชาชนจะได้รับตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ที่กฎหมายกำหนด เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ประชาชนร่วมจัดตั้งพื้นที่กันชนเนื่องจากการจัดตั้งพื้นที่กันชนเป็นการกระทบกระเทือนสิทธิของประชาชนที่ใช้ประโยชน์ในที่ดินและเพิ่มภาระหน้าที่ให้ประชาชนมีหน้าที่ในการดูแลตรวจสอบและเฝ้าระวังในพื้นที่กันชน และควบคุมการใช้ประโยชน์ในพื้นที่กันชน ดังนั้นรัฐจึงต้องมีมาตรการในการส่งเสริมให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการทำประโยชน์และภาระหน้าที่ดังกล่าว จากแนวความคิดในการจัดตั้งพื้นที่กันชนนั้นพื้นที่กันชนเป็นพื้นที่ที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ แต่ต้องไม่กระทบกระเทือนต่อพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่อยู่ใกล้เคียง และพื้นที่ดังกล่าวจะมีความเข้มงวดในการใช้ประโยชน์น้อยกว่าพื้นที่ป่าอนุรักษ์ มาตรการส่งเสริมประชาชนมีส่วนร่วมจึงต้องให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์ในที่ดิน และจะต้องกระทบกระเทือนต่อสิทธิเดิมของประชาชนให้น้อยที่สุด และมาตรการส่งเสริมประชาชนมีส่วนร่วมจะต้องคำนึงถึงบริบทของแต่ละชุมชนที่มีความแตกต่างกันในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ดังนั้นมาตรการส่งเสริมประชาชนมีส่วนร่วมมีดังนี้

4.1 การใช้ประโยชน์ในพื้นที่กัน

การใช้ประโยชน์ในพื้นที่กัน เป็นการใช้ที่รัฐกำหนดให้ประชาชนสามารถใช้ประโยชน์ในพื้นที่กันชน ที่ต้องเป็นการเพื่อส่งเสริม พื้นฟู ป้องกัน รักษาพื้นที่ป่าให้คงอยู่ โดยมีการจำกัดสิทธิบางประการในการใช้ประโยชน์ แต่การใช้ประโยชน์ในพื้นที่กันชนดังกล่าวต้องไม่กระทบกระเทือนต่อพื้นที่ป่าอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์ในพื้นที่กันชนเป็นการชดเชยการเสียประโยชน์จากการที่ประชาชนผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่กันชนได้รับผลกระทบจากการใช้ประโยชน์ในที่ดินจากการที่รัฐได้นำที่ดินมาจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน และมีภาระหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้ประโยชน์ในพื้นที่กันชน การเฝ้าระวังการใช้ประโยชน์ในพื้นที่กัน การเฝ้าระวังการบุกรุกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และการเฝ้าระวังการเกิดไฟป่า โดยรัฐจะต้องให้สิทธิในการใช้ประโยชน์ในพื้นที่กันชน และให้สิทธิแก่ชุมชนที่มีพื้นที่กันชนนั้นตั้งอยู่ ในการกำหนดสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ นั้นให้ตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขตามที่คณะกรรมการนโยบายจัดการพื้นที่กันชนแห่งชาติกำหนด แนวทางการใช้ประโยชน์ในพื้นที่กัน มีดังนี้

- 1) ให้สิทธิทำกินในเขตพื้นที่กันชนโดยไม่ล่่วงล้ำเข้าพื้นที่ป่าอนุรักษ์
- 2) ประชาชนเจ้าของที่ดินมีสิทธิเข้าร่วมเส้รางวัลการบุกรุกพื้นที่ป่า หรือเขตอนุรักษ์
- 3) ชุมชนมีสิทธิในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการพื้นที่กันชน
- 4) การให้สิทธิในการแสวงหาประโยชน์ในพื้นที่กันชนเพื่อการยังชีพ

4.2 สิทธิการได้รับชดใช้ค่าเสียหาย

ในการจัดตั้งพื้นที่กันชน โดยรัฐได้นำที่ดินของรัฐที่รัฐอนุญาตให้ประชาชนเข้าทำประโยชน์ เช่น ที่ปฏิรูปที่ดิน ที่ราชพัสดุ ทำให้ประชาชนที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในที่ดินได้รับผลกระทบกระเทือนต่อสิทธิการใช้ประโยชน์ในที่ดินจากการที่นำที่ดินบางส่วนหรือทั้งหมดไปจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน รัฐจึงต้องชดเชยสิทธิดังกล่าวให้กับประชาชนที่ได้รับผลกระทบ สิทธิการได้รับชดใช้ค่าเสียหายจากการใช้ประโยชน์ในที่ดินแม้ว่าจะเป็นที่ดินของรัฐและอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ก็ตาม ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการใช้ประโยชน์ในที่ดินย่อมมีสิทธิได้รับค่าชดใช้ค่าเสียหาย เป็นการชดเชย และการที่รัฐให้สิทธิได้รับค่าชดเชยย่อมเป็นมาตรการในการจูงใจให้ประชาชนยินยอมที่จะเข้ามามีส่วนในการจัดการพื้นที่กันชน

จากมาตรการส่งเสริมพื้นที่กันชน ที่รัฐจะต้องดำเนินการให้กับประชาชนได้แก่ สิทธิในการใช้ประโยชน์ในพื้นที่กันชน และสิทธิได้รับชดใช้ค่าเสียหาย ซึ่งเป็นกระบวนการที่รัฐจะต้องคำนึงถึงสิทธิชุมชนที่มีอยู่เดิมของประชาชนที่มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ และรัฐจะต้องดำเนินการจัดให้แก่ประชาชนที่ต้องมีเสีสิทธิประโยชน์ในการครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินของตนเอง หรือการแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ตามความจำเป็นที่ไม่ขัดต่อกฎหมายอนุรักษ์พื้นที่ป่า และเสีสละทำหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดหน้าที่ให้แก่ประชาชนในพื้นที่กันชน

จากรูปแบบการจัดตั้งพื้นที่กันชน สรุปรประเด็นสำคัญที่นำไปสู่การจัดทำการมีส่วนร่วมออกแบบ – ร่วมออกแบบ (Participatory Design, Co-Design) ได้ดังนี้

1. การได้มาซึ่งที่ดินในการจัดทำพื้นที่กันชน

- 1.1 ที่ดินของรัฐ
- 1.2 ที่ดินของเอกชน

2. องค์กรควบคุมดูแล

- 2.1 คณะกรรมการนโยบายจัดการพื้นที่กันชนแห่งชาติ และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการนโยบายจัดการพื้นที่กันชนแห่งชาติ
- 2.2 คณะกรรมการจัดการพื้นที่กันชนจังหวัด และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการจัดการพื้นที่กันชนจังหวัด

2.3 คณะกรรมการจัดการพื้นที่กันชนพื้นที่ และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการจัดการพื้นที่กันชนพื้นที่

3. วิธีดำเนินการในพื้นที่กันชน

3.1 การจัดตั้งพื้นที่กันชน

1) การจัดตั้งโดยประชาชนที่อยู่ในพื้นที่กันชน โดยคณะบุคคลที่เป็นประชาชนผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่กันชน ยื่นคำร้องขอจัดตั้งพื้นที่กันชนพร้อมแผนบริหารจัดการพื้นที่กันชนต่อคณะกรรมการจัดการพื้นที่กันชนจังหวัด

2) การตั้งโดยรัฐ โดยคณะกรรมการพื้นที่กันชนจังหวัดเป็นผู้พิจารณาและมีความเห็น โดยได้เมื่อได้รับการร้องขอจากหน่วยงานของกรมป่าไม้ เพื่อกำหนดให้พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นพื้นที่กันชน

3.2 มาตรการส่งเสริมพื้นที่กันชน

- 1) ให้สิทธิทำกินในเขตพื้นที่กันชนโดยไม่ล่่วงล้ำเข้าพื้นที่ป่าอนุรักษ์
- 2) ประชาชนเจ้าของที่ดินมีสิทธิเข้าร่วมเฝ้าระวังการบุกรุกพื้นที่ป่า หรือเขตอนุรักษ์
- 3) ชุมชนมีสิทธิในการมีส่วนร่วมบริหารจัดการพื้นที่กันชน
- 4) การให้สิทธิในการแสวงหาประโยชน์ในพื้นที่กันชนเพื่อการยังชีพ

3.3 การตรวจสอบการใช้ประโยชน์พื้นที่กันชน

1) ภาครัฐ ตรวจสอบการใช้ประโยชน์ในพื้นที่กันชน โดยคณะกรรมการจัดการพื้นที่กันชนจังหวัดประเมินผลการดำเนินงานรายปีเสนอคณะกรรมการจัดการพื้นที่กันชนแห่งชาติ

2) ภาคประชาชน ตรวจสอบการใช้ประโยชน์ในพื้นที่กันชน โดยคณะกรรมการจัดการพื้นที่กันชนพื้นที่ประเมินผลดำเนินงานตามแผนการทำงานของตนเองทุกปี และรายงานคณะกรรมการจัดการพื้นที่กันชนจังหวัด

3.4 การเฝ้าระวังการใช้ประโยชน์ในพื้นที่กันชนและการบุกรุกพื้นที่อนุรักษ์

1) ภาครัฐ รัฐแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าตรวจสอบการใช้ประโยชน์ และการบุกรุกพื้นที่อนุรักษ์ และดำเนินการตามกฎหมาย

2) ภาคประชาชน เจ้าของที่ดิน หรือผู้ใช้ประโยชน์ในที่ดินมีหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้ประโยชน์ในที่ดิน และการบุกรุกพื้นที่อนุรักษ์ และแจ้งเจ้าหน้าที่ป่าไม้ดำเนินการ

3.5 สิทธิการได้รับชดใช้ค่าเสียหาย

ที่ดินของรัฐที่อนุญาตให้ประชาชนเข้าทำประโยชน์มีสิทธิการได้รับชดใช้ค่าเสียหาย จากการที่ได้รับผลกระทบกระเทือนจากการนำที่ดินมาจัดตั้งเป็นพื้นที่กันชน